

έχειν σε ἐν δανείῳ, ἀπερ ἀπὸ ἑτολῆς χρεωστεῖς μοι, δοκεῖς δεδωκέναι μοι, καὶ λαβεῖν ἔξ ξμοῦ.

ἐπὶ τοῦ δανείου τινά] Κυρίλλου. Εἰναν κελεύσω τῷ δεβίτοι μον ἀπαριθμῆσαι σοι, καὶ τοῦτο γένηται, ἐπέχθη μοι ὁ κονδικτίκιος, εἰ καὶ μὴ ἐμοὺς νομίμους ἔλαβες· ὥστερ καὶ εἰ ἀπὸ μανδάτου ἔχρεωστες^{u)} μοι, καὶ συνεφωνήθη, ὡς εἰς δάνειόν σε ταῦτα ἔχειν. [Sch. d. III. 270.]

πιρὰ τὴν ἀκρίβειαν ἐδέχθησαν] Στεφάνου. Τοῦτο νόησον, ὡς ὑπὲρ τῶν ἀνωτέρων εἰσημένων θεμάτων ἀπολογούμενός φησι. εἰπὼν γάρ ἀνωτέρων θέμα παρὰ κανόνας, οὐν ἐπὶ τοῦ λαβόντος τὸν δίσκον ἐφ' ὧ πωλήσαι, καὶ ἔχειν ἐν δανείῳ τὴν τούτου τιμήν, ἀπολογούμενος ὥστερ φησίν, οὐ, μὴ θαυμάσῃς, εἰ ταῦτα οὐτως ἔχει· πολλὰ γάρ παρὰ κανόνας ἐπὶ τοῦ δανείου κρατεῖ. [Sch. e. III. 270.]

Τοῦτο γάρ ἔστι τὸ παρὰ κανόνα, ὅτι μήτε ἀριθμήσας, μήτε δεσπότης, ἡδη τῶν νομιμάτων γενούμενος ποιεῖ τὸν λαμβάνοντα δεσπότην, ὅπερ ἔστιν ἐπὶ τοῦ δανείου αναγκαῖον. τοῦτο δὶς εἴπεν ὑπεραπολογούμενος, διόν ἐπὶ τοῦ λαβόντος τὸν δίσκον ἐπὶ τῷ πωλήσαι καὶ ἔχειν ἐν δανείῳ τὴν τούτου τιμῆν, συνίσταται δάνειον, καὶ μον μὴ δεσπότου γενούμενον τῶν νομιμάτων τοῦ δεδωκότος τὸν δίσκον ἐπὶ τῷ πραθῆται. [Sch. e. III. 271.]

Τοῦτο παρὰ κανόνα λέγει εἰσαχθῆναι δ Θεόφιλος ἐν τῷ δ. κεφ. ιδ. βιβ. φιλαγάθως δὲ δεχθῆναι· ἐν ὧ φησιν, ὡς τὰ παρὰ κανόνα εἰσαχθέντα φιλαγάθως δέχενθαν καὶ, οὐ μὴν εἰς ἀνάγεσιν τῶν κανόνων, ἢ τῶν ζητουμένων ἔχειν. ανάγνωθι οὐν ἀντίον. [Sch. e. III. 271.]

ἔαγ γάρ ἐπιτρέψφαντός μον] Μὴ θεματίσῃς αὐτὸν ἀπὸ τῆς δεπούτης ἡ κομμοδάτη κρεωστοῦτα^{u)} ἐπὶ γάρ τούτων ἡ δεσπότεια τῶν παραθέτων^{uu)} ἡ κορηθέντων παρὰ τῷ κρεδίτορὶ ἔστιν, ἡτοι τῷ χρήσαντι. Θέλει δὲ δεῖξαι γάρ τὸν νομικός, πότε ὁ μήποτε ἀπαριθμήσας, μήτε δεσπότης τῶν ἀπαριθμηθέντων γενούμενος, ἔχει τὸν κονδικτίκιον. [Sch. f. III. 271.]

εἰ καὶ — οὐκ ἦν ἐμὸν τὰ νομίσματα] Διὰ τὸ μὴ χειρίσαι, ἡτοι ἀπαριθμῆσαι μοι τὸν χρεώστην καὶ δούναι μοι αὐτά, καὶ ποιεῖν^{v)} με δεσπότην αὐτῶν, καὶ τὸτε δούναι με σοι. τοῦτο δὲ ἀκρίβεια διδασκαλίας ἔστιν, οὐ μὴ ὅτι οὐ συνίσταται καὶ οὐτως δάνειον· συνίσταται γάρ, ἔμαθες γάρ, ὅτι ἐπὶ τοῦ δανείου πολλὰ παρὰ τὴν ἀκρίβειαν ἐδέχθη. [Sch. g. III. 271.]

εἰ δὲ καὶ συμφωνήσομεν] Στεφάνου. Τοῦτο ἔστιν τὸ θαυμαστόν, καὶ δοκοῦν ὥστε παρὰ κανόνα, ὅτι μήδε ἀπαριθμήσεως γενούμηντος ἐπὶ δανείῳ, μήδε ἐπερωτήσεως κατὰ νομιμάτων, τίκτεται δὲ κονδικτίκιος, ἡτοι ἡ μανδάτη αναδυομένη τὸν κονδικτίκιον^{w)} τὴν φύσιν, ὡς ὁ Ἀφρικανός ἐν τῷ ιε. βιβ. τιτ. α. διγ. λδ. φησιν, ἡτοι βιβ. ιδ. τις δὲ ἡ διαφορα; ὅτι ἡ μανδάτη βούτα φίδε τυγχάνουσα καὶ τὸν ἀπὸ συμφωνῶν δινατα τοκον ἀπατεῖν, ὡς φησιν ὁ Ἀφρικανός ἐν τῷ αὐτῷ διγ. ιδ. ἀνάγνωθι τὴν ἔκεινην παραγαγαφήν. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ εἰνημένον πρὸς τῷ τελεῖ τοῦ θ. διγ. τοῦ πανόντος τιτ. ἔνθα τις ἐπει τῷ ἔχοντι τῷ παραθήκην, χρῆσαι τοὺς νομίσματα, καὶ πάντα μετεπτυθῆναι ὡς μηκέτι δεπούτουν, ἀλλὰ δανειακὸν κινεῖσθαι κονδικτίκιον. ἔκει γάρ ἔπειδη ἡ δεσπότεια τῶν νομιμάτων τῶν παραθέτων ἡτοι ἔτι παρὰ τῷ παραθέμενῳ, ἀμα δὲ καὶ εἰπε, χρῆσαι τοὺς νομίσματαν, εἰκότως ὡς δεσπότειας τῶν νομιμάτων μετεπειθεῖστος δανειακὸς συνέστη κονδικτίκιος. εὐχες γάρ τι ταῦτα φύσιν τῷ δανείῳ παρεπομένον, τὴν τῆς δεσπότειας λέγω μετάθεσιν, ἔνταῦθα δὲ οὐ μετεπέθη δεσπότειας τῷ ἐποφειλομένῳ ἀπὸ τοῦ μανδάτου· παρὰ αὐτῷ γάρ ἦν καὶ πρώτον τῷ ἐνταλθέντι, καὶ εἰκότως δεσπότειας μη μετεπειθεῖστος μένει μὲν μανδάτη, ἀλλά δέ τοῦ κονδικτίκιον τὴν φύσιν, διὸ τις συνδέσαι ταῦτα ὡς ἀπὸ δανείου είναι παρὰ τῷ ἐποφλήσαστι, καὶ δοκεῖν ὥστερ λαβεῖν μὲν τὰ νομίσματα τὸν ἐντελλαμένον, αὐθις δὲ αὐτὸν παρουσεῖν τῷ πρώτῳ ἐνταλθέντι, οὐ μὴν ταῖς ἀληθέαις μετεπειθεῖσι, ὡς ἐπὶ τοῦ δεπούτουν. μὴ δοξῇ δέ σοι ἐναντίως ἔχειν τοῖς οὐτως εἰσημένοις ἡμῖν τὸ ἐν τῷ ια. διγέστα κείμενον θέμα τοῦ δίσκου τοῦ δοθέντος ἐπὶ

inter nos⁵⁾, ut crediti nomine habeas, quae ex causa mandati⁶⁾ mihi debes, videris ea mihi dedisse⁷⁾, et a me accepisse.

I in mutuo quaedam] Cyrilli. Si tibi debitorem meum iussero pecuniam numerare, idque factum fuerit, nascitur mihi conductio, quamvis meos nummos non acceperis: sicut et si ex causa mandati pecuniam mihi debebas, et convenerit, ut ex mutui causa eam haberes.

2) contra rationem iuris recepta sunt] Stephani. Hoc ita intellige, ut quasi pro defensione supra dictorum thematum haec dicat. Nam cum supra proposuerit thema contra iuris regulas, utputa de eo, qui discum accepit, ut eum venderet, et pecuniam redactam tanquam mutuam haberet, quasi pro sui defensione dixit, non esse, cur mireris, si haec ita se habeant: multa enim contra iuris regulas in mutuo continent.

Hoc enim contra iuris regulas est, ut qui neque numeravit, needum dominus nummorum effectus est, accipientem dominum faciat, quod in mutuo necessarium est. Hoc autem dixit quasi pro sui defensione, quia mutuum contrahitur, si quis discum accepit, ut eum venderet, et pretio uteretur ex causa mutui, licet ego, qui discum vendendum dedi, nummorum dominus factus non sim.

Hoc Theophilus contra regulam inductum ait cap. 34. lib. 14. benigne autem receptum: ubi ait, ea, quae contra iuris rationem inducta sunt, benigne accipi oportere, nec vero ad tollendas regulas, vel ea, de quibus agitur, trahenda esse. Lege igitur ipsum.

3) nam si tibi debitor meus] Ne fingas ipsum ex causa depositi aut commodati mihi debere: in his enim rerum depositarum aut commodatarum dominum penes creditorem, id est eum, qui depositum vel commodavit, manet. Vult autem Iureconsultus docere, quando qui nec numeravit, quique dominus pecuniae numeratae factus non est, conditionem habeat.

4) quamvis mea pecunia non fuerit] Quoniam eam non attigi, sive quia debitor meus eam mihi non numeravit nec mihi dedit, neque eius me dominum effecit, ut eam tibi dare. Et haec ex mera iuris ratione sunt, non quod ideo mutuum etiam ita non contrahatur: contrahitur enim. Nam didicisti, in mutuo multa contra iuris subtilitatem recepta esse.

5) sed etsi convenerit inter nos] Stephani. Hoc mirabile est, videturque quasi contra regulam, quod nec facta numeratione, nec stipulatione novandi animo, nascatur conductio, seu actio mandati, quae assumit naturam conductiois, ut ait Africanus lib. 17. tit. 1. dig. 34. seu lib. 14. Quaenam autem differentia est? Quod mandati actio, quae bonae fidei est, usuras etiam ex pacto petere potest, ut ait Africanus in eodem dig. 34. Lege ibi positam adnotationem. Non obstat, quod dicitur circa finem dig. 9. huius tituli, ubi quis permisit habenti depositum, ut nummis uteretur, et omnia transformata sunt, ut non amplius depositi actioni, sed conditioni ex mutuo locus sit: ibi enim quia dominium nummorum depositorum adhuc erat penes depositorem, simul autem dixit, utere nummis, merito quasi dominio nummorum translato conductio ex mutuo constituit. Invenit enim aliquid, quod mutuum secundum naturam subsequitur, dominii, inquam, translationem. Hoc autem loco non est dominium translatum eorum, quae ex causa mandati debebantur: erat enim et primum penes mandatarium. Et merito dominio non translato manet quidem mandati actio, assumit autem naturam conductiois, quod convenerit, ut ex causa mutui esset apud debitorem, et quod videatur mandator numeros quidem recepisse, rursus autem pristino mandatario tradidisse, non revera transtulisse, ut in deposito. Nec videatur his, quae a nobis dicta sunt, tibi obstare thema dig. 11. positum de disco dato ei,

u) Sic lego. Fabr. ἔχρεωστει. uu) Lege παρατεθέντων. emendat τοῦ κονδικτίκιου.

v) Fabr. in marg. emendat ποιῆσαι. w) Fabr. in marg.

τῷ προθῆναι τῷ βουληθέντι δανείσασθαι, καὶ κρήσασθαι αὐτοῖς τοῖς νομισμάσιν, ἐνθα μετὰ τὴν πρᾶσιν τοῦ δίσκου καὶ τὴν κοίτην τῶν νομισμάτων δάνειον συνέστησε. Θαυμαστὸν γὰρ ἔκει τὴν ἀρχὴν ὁ λαβὼν τὸν δίσκον ἐπὶ τῷ δανείσασθαι, ποὺς τὸν δεδωκότα τούτον ἐλθών. ἀεὶ δὲ οἱ νομικοὶ τῇ ἀρχῇ τῶν συναλλαγμάτων προσέχουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν τὰς αγωγὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεύσιον παραχωσιν, ὡς ἔστι τενά μαθεῖν καὶ ἀλλαχθέντεν αὐτῷ, φησὶ δὲ αὐτὸν κανονικῶς καὶ ὁ Οὐλπιανὸς βιβ. ι. τιτ. α. θεμ. α. τοῦ η. διγέστου, ἥτοι βιβ. ιδ.

[Sch. h. III. 271. sq.]

ἀπερ ἀπὸ ἐντολῆς]. Τυχὸν ἐξ ἔμων νούμων ἡγούμενη σοὶ κατὰ ἐντολὴν σὺν αὐγός παρ ἔμοι. [Sch. i. III. 272.]

δοκεῖς δε δωκέναι μοι]. Όντες εἰπεν ἐνταῦθα φωνεῖσι, ἀπέρε ἐν τῷ α. Θεματισμῷ, ὅτι ἐνέχῃ μοι τὸ κονδυλίκιον, ἀλλὰ δοκεῖς δεδωκέναι μοι, καὶ τὸ ἔκτης καὶ τὸ διασέργον^{ww}, φησὶν ἔξωθεν ἡ τοῦ Παλαιοῦ παραγματοφί. ἀνάγνωσθι καὶ τὴν ἐν τῷ γ. Θέματι τοῦ ἀδ. κεφαλαίου τοῦ ιδ. βιβ. γένεν παραγματοφίν. [Sch. k. III. 272.]

L. 16. ιε'. Πανλ. Τὰ ἴδια καλῶς ὁ κοινωνὸς δατεῖται,
D. XII. 1. καὶ μὴ βουλομένων τῶν ἄλλων, οὐ μὴν τὰ κοινά,
εἰ μὴ συνανοῦσι· μόνον γὰρ τὸ ἴδιον μέρος ἐκποιεῖ.

τὰ ἴδια] Κυριλλον. Ὁ κοινωνὸς τὰ ἴδια καλῶς δανείζει τομίσματα, οὐ μὴν τὰ ἐπίκοινα, εἰ μὴ πάντες συνανοῦσιν. [Sch. l. III. 272.]

Στεφάνου. Μὴ Θεματίσῃς τοτόφορον βονόδονυμ ποινωνίαν· ἐπὶ ταντῇ γάρ οὐκ εὐχερῶς τις εὐδίσκεται ἰδίου τι κεκτημένος. [Sch. l. III. 272.]

Τοῦ Ἀνωνύμου. Ὁμοιον διγ. ιγ'. Θέματα β'. καὶ βιβ. ιζ'. τιτ. β'. διγ. ξε'. ἥτοι βιβ. ιβ'. τιτ. α'. Τοῦ Νικαίων. Ἡ τοῦ εἰπεῖν, ἴδια, παρέστησεν ὁ νομικός, ὅτι οὐκ ησαν πάντων τῶν πραγμάτων κοινωνί. τοιούτου γάρ ὑποτιθεμένου θέματος οὐ δυνάμεθα λέγειν τινὰ τῶν κοινωνῶν ἔχειν ἴδια· πάστα γάρ τοτε κοινά τυγχανούσιν, ὡς βιβ. ιβ'. τιτ. α'. κεφ. γ. πλὴν ἵσθι, ὅτι καὶ τοτύσουν βονόδονυμ ὑποκειμένης κοινωνίας τὸ αὐτὸν κρατεῖ, οὔσον εἰς τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἕνα χωρὶς γνώμης τῶν λοιπῶν καθ' ὀλόκληρον ἐκποιεῖν τὰ κοινά. ἀνάγνωσθι διγ. ξη'. τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου λέγον· οὐ δίνεται πλέον τοῦ ἴδιου^x) ὁ κοινωνὸς ἐκποιεῖν, καὶ πάντων τῶν πραγμάτων ἐστίν. [Sch. l. III. 272. sq.]

εὶ μὴ συνανοῦσι] Στεφάνου. Περὶ τοῖς παντὸς γένους. ἐπέποιγε κατὰ τὸ διαφέρον αὐτῷ μέρος καλῶς δανείζει, καὶ διγονόντων οἱ κοινωνοὶ σημείωσι δὲ τὸ διέστον διὰ τὸ ἀδιαστάτως εἰρημένον τῷ Οὐλπιανῷ ἐν τῷ η'. διγ. τοῦ παρόντος τιτ. δια τὸ ια. κεφ. τοῦ γ'. τιτ. τοῦ β'. βιβ. λέγον· τὸ ἡμέτερον οὐ διαβάλει πρὸς ἐτερον ἄνευ ἡμέτερον φακτον. [Sch. m. III. 273.]

L. 17. ιζ'. Οὐλπ. Ἐὰν ὑπεξόνσιος ἐπὶ ξένης ἀναγινώσκων δανείσῃ τὸ ἐφόδιον αὐτοῦ, ἐξτραορδιναρίᾳ ἀγωγῇ βοηθεῖται.

ἐάν ν ὑπεξούσιος] Κυριλλον. Ἄπεξοντος σπουδασμάτων χάριν ἀπὸ δανείσας τὸ ἐφόδιον αὐτοῦ, ἐξτραορδιναρίᾳ ἀπαντεῖται. [Sch. n. III. 273.]

Στεφάνου. Τοῦτο αὐτὸν μετὰ διαστίξεως, πλατύτερον μέντοι, φησὶν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ α. τῶν δὲ ἴουδίκαις βιβ. τιτ. α. διγ. ιη'. ἥτοι βιβ. ζ. τιτ. ε. λέγων, οὐτιλλας δίνασθαι τοὺς ὑπεξόντος κινέν, τοῦτο μετὰ τὰς ἐξ ἀμαρτημάτων, τούτῳ δὲ καὶ τὰς ἀπὸ συναλλαγμάτων ὑδοτούσας αὐτοῖς ἀγωγάς, μετὰ τῆς ἔκστας μέρους κειμένης διαστίξεος. ὅπες τὸ ἔξτρα ὕδωνεμη, οὐδιλλας ὑδονον ἐνταῦθα. ἀνάγνωσθι δὲ καὶ βιβ. μδ'. τιτ. ζ. διγ. θ. ἥτοι βιβ. γβ'. ἐνθα φησὶν ὁ Οὐλπιανός, δίνασθαι τὰς ὑδωτούσας ἀγωγάς καὶ τοὺς ὑπεξόντος κινέν, φησὶ δὲ καὶ ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ μη'. βιβ. τιτ. ε. διγ. ε. δίνασθαι τὸν ὑπεξόντον καὶ μὴ βουλομένου τοῦ πατρός κινέν τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κατὰ τὸν μοιχεύσαντος τὴν αὐτοῦ γαμετην. [Sch. n. III. 273.]

Τοῦ Ἀνωνύμου. Κινεῖ δὲ ὑπεξόντος πάσαν ἴμφατον οὐτιλλας, καὶ τὸ κονόδ βιβ. αὐτὸν ἀλλὰ ὑπερδικτον, καὶ τὴν δεπόσιτη, καὶ τὴν κομμοδότη, καὶ τὴν ἴμπονφάρον, περὶ πάντων δὲ κεῖται βιβ. μδ'. τιτ. ζ. διγ. θ'. καὶ τὰς ἀπὸ ἀμαρ-

^{ww}) Sic lego. Fahr. τὸ διαφέρει. x) Lege τοῦ ἴδιου μέρους.

qui mutuari voluit, ut eum vendere, et nummis uteretur, ubi post condicioneum disci et usum nummorum mutuum contraxit. Mirabile enim ibi est, quod initio qui discum accepit, ut mutuaretur, ad eum, qui discum dedit, accessit. Semper autem Iureconsulti initium contractuum spectant, et ex ipsis actiones ut plurimum dant, quod et aliunde disci potest, et regulariter definit Ulpianus lib. 18. tit. 1. them. 1. dig. 8. seu lib. 14.

6) quae ex causa mandati] Fortasse mandatu tuo fundus meis nummis tibi a me emtus est.

7) videris ea mihi dedisse] Hoc loco aperte non dixit, ut in primo thematic, te mihi teneri conditione, sed videris mihi dedisse, et quae sequuntur. Quid autem inter hoc intersit, tradit extrinsecus Antiqui adnotatio. Lege et novam adnotationem in them. 3. cap. 34. lib. 14.

XVI. Paul. Suam pecuniam¹⁾ socius recte mutuam dat, etiam invitis ceteris, nec vero communem, nisi consentiant²⁾: suam enim tantum partem alienare potest.

1) suam pecuniam] Cyrilli. Socius proprios nummos recte mutuos dat, nec vero communes, nisi omnes consentiant.

Stephani. Ne ponas societatem omnium bonorum: in ea enim non facile quis proprium aliquid habere potest.

Innominati. Simile dig. 13. them. 2. et lib. 17. tit. 2. dig. 67. seu lib. 12. tit. 1. Nicaei. Ex eo, quod dicit, suam pecuniam, docet Iureconsultus, non fuisse socios omnium bonorum. Hoc enim si ponamus, dicere non possumus, socium proprium aliquid habere: tunc enim omnia communia sunt, ut lib. 12. tit. 1. cap. 3. Scias autem, etiam in societate omnium bonorum idem obtinetur, quod scilicet socius sine voluntate ceterorum res communes alienare non possit. Lege dig. 68. eiusdem tituli et libri, quo dicitur: Socius plus parte sua alienare non potest, etiamsi omnium bonorum socius sit.

2) nisi consentiant] Stephani. De tota pecunia intellige. Nam pro parte sua, etiamsi socii ceteri dissentiant, recte mutuum dat. Nota autem digestum propter id, quod indistincte dicitur ab Ulpiano in dig. 13. huius tit. propter cap. 11. tit. 3. lib. 2. quo dicitur: Id, quod nostrum est, sine facto nostro ad alium non transit.

XVII. Ulpian. Si filiusfamilias¹⁾ peregre stidorum causa agens viaticum suum mutuum dederit, extraordinaria actione²⁾ ei subvenitur.

1) si filiusfamilias] Cyrilli. Filiusfamilias stidorum causa absens, si viaticum suum mutuum dederit, extra ordinem illud petit.

Stephani. Idem cum distinctione, plenus tamen, dicit Ulpianus lib. 1. de iudiciis tit. 1. dig. 18. seu lib. 7. tit. 5. dicens, posse filiosfamilias utiliter agere, sive ex delictis, sive ex contractibus actiones eis competant, cum distinctione tamen ibi posita. Itaque extra ordinem hoc loco accipe pro utiliter. Lege et lib. 44. tit. 7. dig. 9. seu lib. 52. ubi Ulpianus ait, etiam filiosfamilias actiones in factum intendere posse. Dicit autem et Papianus lib. 48. tit. 5. dig. 6. filiumfamilias etiam invito patre adulterii accusare posse eum, qui uxorem eius temeravit.

Innominati. Filiusfamilias omnem in factum utilem actionem intendit, et interdicto quod vi aut clam exponitur, et depositi, et commodati, et iniuriarum, de quibus omnibus agitur lib. 44. tit. 7. dig. 9. Potest et

τημάτων μετά τῆς εἰρημένης διαστίξεως βιβ. ε'. τιτ. α'. διγ. ιη'. ἡτοι βιβ. ζ'. τιτ. ε'. καὶ τὴν δάμνην ἴμφεκτη, ὡς βιβ. λθ'. τιτ. β'. διγ. κα'. καὶ τὸ περὶ μοιχείας τῆς ἑντού γαμετῆς, καὶ αὐτοτος τοῦ πατρός, ὡς βιβ. μη'. τιτ. ε'. διγ. ξ'. ἀναγνωθή τὰ παραγγεγομμένα ἐν τῷ ιη'. διγότῳ τοῦ α' τίτλου ε. xx) βιβλίου. [Sch. n. III. 273.]

Ἐξ τριαδινούσια ἀγία ἀγωγῆ] Τοῦτο ἔστιν οὐτιλίως. καὶ καλῶς. πᾶν γάρ οὐτιλίου ἔξτραορδινάριον. ἀλλ' ἐπὶ τῶν στριῶν σὺν τῷ ἁγματι τούτῳ, οὐτιλίως καὶ ἔτερον ἔφαρομέζει, καὶ λέγεται τὸ ἀριτρόνιον, δηλαδὴ ἕστις καὶ αὐτὸ τῷ οὐτιλίῳ. τὸ γάρ ἔξτραορδινάριον ἡ οὐτιλίου καλεῖται ἡ ἀριτρόνιον ἀνάγνωσι ἀναγκαῖως καὶ τιτ. γ'. τοῦ παρόντος βιβ. χερ. γ'. θεμ. β'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγγαρήν. δύναται οὖν ὡς εἴποτο, οἱ ὑπεξόντοι οὐτιλίως κανέν, τοῦτο μὲν τὰς ἐξ ἀμαρτημάτων, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἀπὸ συναλλαγμάτων ὄμοιοτοντος αὐτοῖς ἀγωγάς. ὡςτε τὸ ἔξτραορδινάριον οὐτιλίου νόσον ἔταῦθα. φησι δὲ καὶ ὁ Οὐλπιανός τας ὑφακτούμην ἀγωγάς δύνασθα κανεῖν τοὺς ὑπεξόντος, δύναται δὲ δημοσίως ἀπεκούσιος, καὶ μὴ βούλομέν τον πατρός, κανεῖν τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κατὰ τον μοιχεύσαντος την αὐτον γαμετην. [Sch. o. III. 274.]

Οὐ περιμένει τὸν καιρόν, ἐν ᾧ ὁ ἀφειλε λαβεῖν, καὶ προτίμαται καὶ τῶν ἀλλων δανειστῶν προτέρων. [Sch. o. III. 274.]

Σημείωσι εἰ τοῦ παρόντος νομίμου, ὅτι δὲ ὑπεξόντος οὐ δύναται κανεῖν ἀνεγνωτικής, εἰ μὴ εὐδογής τις αὐτια ὑπόκειται. [Sch. o. III. 274.]

ιη'. Ἰδεμ. Εἳν ἐγὼ μὲν ὡς δωρούμενος δώσω, σὺ δὲ δέξῃ ὡς δανειζόμενος, οὐδέτερον ἔρωται, καὶ οὐ γίνεται σὰ τὰ νομίσματα. εἰ δὲ δαπανηθῶσιν, ἔχεις δόλον παραγγαρήν ἐναγόμενος, ὡς κατὰ γνώμην μου δαπανήσας. εἰ δὲ παρόσχω ὡς παρατιθέμενος, καὶ δέξῃ ὡς δανειζόμενος· ἡ ἐγὼ μὲν ὡς δανειζων, σὺ δὲ ὡς ἐν χρήσει λαβης, οὐδέτερον ἔρωται. ἐφ' ἔκατέρω δὲ τῶν νομισμάτων δαπανηθῶντων ὄμοιοτει ἀπαίτησις.

Ἐάν — ὡς δωρούμενος] Κυρῆλλον. Εἴ δωρόσομαι σοι δέκα νομίσματα, σὺ δὲ δέξῃ ὡς ἀπὸ δανείον, οὐ μεταφέρεται δεσποτεία. εἰ δὲ δαπανησῃς αὐτέ, ἔχεις δόλον παραγγαρήν. εἰ δώσω σοι νομίσματα ἐπὶ παρακαταθήση, σὺ δὲ δέξῃ ὡς δάνειον, ἡ ἐγὼ ὡς δάνειον, σὺ δὲ δέξῃ ὡς κομματον, οὐ συνίσταται συνάλλαγμα. εἰ δὲ δαπανηθῶν ἀνεύ δόλου, κάρα τῷ κονδυλικῷ. [Sch. p. III. 274.]

Οὐδέτερον ἔρωται] Σῦπον γ) γάρ σοι πολλάκις, ὅτι ἐπὶ πάτων τῶν συναλλαγμάτων δεῖ πάντως συνέδειν τὴν τῶν συναλλατότων διάθεσιν. φησι δὲ καὶ ὁ Πομπονίου τῷ μδ'. τῶν διγ. βιβ. ιτ. τελευταὶ διγ. γε. ἡτοι βιβ. ιβ'. κεφ. γε. ὅτι ἐπὶ τῶν βόνων φίδει, καὶ ἐπὶ τῶν στριῶν συναλλαγμάτων συνάδουσαν εἶναι δεῖ τὴν ἔτερον τῶν συναλλατότων διάθεσιν. εἰ γάρ θάτερος αὐτῶν ἔτερον τι δικαιοθῇ, οὐδὲν ἔρωται τὸ συνάλλαγμα. καὶ οὖτε ἐναντοῦνται ἥδη τὰ ἐπόμενα δύο θέματα κατὰ τὸ παρόν διγεστον· οὔτε γάρ ἡ ἐξ ἀρχῆς σύνοδος τῶν συναλλαξάστων, οὔτε ἡ ἀπαρθίμησις, ἀλλ' ἡ δαπάνη τὸν ἀπὸ καλοῦ δαπανηματος ἐπὶ αὐτοῖς εἰσηγαγει κονδυλικίου, ὡς ἀπὸ ἀγαθοῦ καὶ δικαιον συνιστάμενον, οὐ παραχαράτειν εἰσθε τὸν καθολικὸν κανόνα. [Sch. q. III. 274.]

Τοῦ Ἐγαντιοφανοῦς. Γενικῶς γάρ εἰσηγηται βιβ. μδ'. τιτ. ζ'. διγ. νξ'. ἡτοι βιβ. ιβ'. ὅτι έαν ὁ μὲν τοδε, ὁ δὲ τοδε ἐντογή, οὐδέτερον ἔρωται. περὶ δὲ περιπλανομένης καὶ ἀσύμφωνου διαδέσσοντος ἀκίνων οὐδέντος ἀνάγνωσι βιβ. λθ'. τιτ. ε'. διγ. ιγ'. ἡτοι βιβ. μζ'. τιτ. α'. καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. διγ. ιξ'. ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. α'. κεφ. ιξ'. καὶ τιτ. γ'. διγ. λα'. μβ'. ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. λα'. μβ'. καὶ βιβ. μζ'. τιτ. γ'. διγ. νγ'. ἡτοι βιβ. ιξ'. τιτ. ε'. κεφ. νγ'. [Sch. q. III. 274.]

καὶ οὐ γίνεται σὰ τὰ νομίσματα] Τοῦ Νικαέως. Μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ λεγόμενον τοῦ α'. τιτ. τοῦ μα'. βιβ. ἡτοι κεφ. ιξ'. τοῦ α'. τιτ. τοῦ ν'. βιβ. λέγον, μεταφέρεσθαι τὴν δεσποτείαν ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος· οὐ γάρ ἔστιν ἐναντίον, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου καὶ τοῦ παρόντος συνάγεται, ὅτι ἡ

ex delictis venientes actiones exercere cum distinctione lib. 5. tit. 1. dig. 18. seu lib. 7. tit. 5. et damni infecti agere, ut lib. 39. tit. 2. dig. 21. et de adulterio uxoris suae etiam invito patre, ut lib. 48. tit. 5. dig. 6. Legē adnotata ad dig. 18. tit. 1. lib. 5.

2) extraordinaria actione] Id est, utili. Et recte. Omne enim utile extraordinarium. Sed in strictis cum verbo *utiliter* et aliud competit, diciturque arbitrarium, quod et ipsum utili simile est: extraordinarum enim aut utile vocatur, aut arbitrarium. Legē necessario et tit. 3. huius libri, cap. 3. them. 2. et ibi adnotationem. Possunt igitur, ut dixi, filiifamilias utilles actiones exercere, sive ex delictis, sive ex contractibus eis competant. Itaque extraordinarium iudicium hoc loco accipe pro utili. Sed et Ulpianus ait, filiifamilias posse actiones in factum intendere. Similiter filiifamilias etiam invito patre potest adulterii accusare eum, qui uxorem eius vitavit.

Non expectat tempus, in quo debuit recipere, et praefertur creditoribus antiquioribus.

Nota ex hac lege, filiifamilias sine voluntate patris agere non posse, nisi quae iusta causa subsit.

XVIII. Idem. Si ego quasi donaturus¹⁾ pecuniam dedero, tu vero quasi mutuam accipias, neutrū valet²⁾, nec nummi tui fiunt³⁾. Quodsi consumti sint⁴⁾, conventus doli exceptionem habes, quia voluntate mea consumisti. Sin autem quasi depoñens tibi dedero, tu quasi mutuam accipias, aut quasi mutuam dedero, tu quasi commodatam⁵⁾ accipias, neutrū valet. Sed in utroque casu nummis consumtis⁶⁾ condicō competit⁷⁾.

I) si ego quasi donaturus] Cyrilli. Si decem nummos tibi donavero, tu vero quasi mutuos aecperis, dominium eorum non transfertur. Si vero eos consumseris, habes doli exceptionem. Si pecuniam apud te deposito, tu quasi mutuam acceperis, aut ego quasi mutuam dedero, tu vero quasi commodatam acceperis, contractus non consistit. Quodsi sine dolo nummi consumti sint, locus est conditioni.

2) neutrū valet] Saepe enim tibi dixi, in omnibus contractibus animū et affectū contrahentium omnino congruē debere. Sed et Pomponius lib. 44. Dig. tit. ult. dig. 57. seu lib. 52. cap. 57. dicit, in omnibus bonae fidei contractibus et strictis utriusque contrahentis affectū concurrere debere. Nam si alter eorum aliud sentiat, contractus non valet. Nec nobis obstant duo sequentia themata: neque enim ab initio consensus contrahentium, nec numeratio, sed depensis conditionem de bene depensis in ipsis induxit, quasi ex bono et aequo constitutam, quae regulam generalem vitiare solet.

Enantiophanis. Generaliter enim dicitur lib. 44. tit. 7. dig. 57. seu lib. 52. quodsi alter hoc, alter illud sentiat, neutrū valere. De affectū autem errante et non congruo, ideoque irrito, lege lib. 39. tit. 5. dig. 13. seu lib. 47. tit. 1. et lib. 41. tit. 1. dig. 36. seu lib. 50. tit. 1. cap. 36. et tit. 3. dig. 31. 42. seu lib. 50. tit. 3. cap. 31. 42. et lib. 47. tit. 3. dig. 53. seu lib. 26. tit. 5. cap. 53.

3) nec nummi tui fiunt] Nicaei. Non obstat dig. 36. tit. 1. lib. 41. seu cap. 36. tit. 1. lib. 50. quo dicitur, in hoc casu dominium transferri: non enim contrarium est, sed ex illo et praesente capite colligitur, dominium haud dubie transferri, quoniam utrique circa

xx) Adde τοῦ ante ε'. γ) Fabr. in versione praefigit nomen Stephani, quod in textu non habet.

δεοποτεῖς ἀμάχως μεταφέρεται, ἐπειδὴ καὶ ἄμφω περὶ τὸ παραδεδομένον σωμα συγκιγούσιν, καὶ ἐκατέρων αἱ θελήσεις συντρέχουσαι εἰς τὴν τῆς δεοποτείας μετάθεσιν. ὅταν γάρ δωρουμενος σκοπὸν ἔχει τὴν δεοποτείαν ἀφ' ἑαυτοῦ μεταθεῖναι, ὅτε δανειζομένος δανείζεται, ὡς ἀν δεοποτής γένηται τῶν δανειζομένων, καὶ λοιπὸν εἰς τὸ αὐτὸν συνελθοντα καὶ ἄμφω, μετατίθεται ἡ δεοποτεία διὰ τῆς παραδόσεως. τοῦτο γάρ ἔστι φύσις τῆς παραδόσεως. τὸ δὲ παρὸν κεφαλαῖον μὴ πολυπαγμονοῦ περὶ τοῦ τέλους, ἢ τοῦ γ) διὰ τῆς παραδόσεως μεταθέσεως τῆς δεοποτείας, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἣτοι τῆς συστάσεως τοῦ συγκαλάματος, ἐπειδὴ μὴ εὐρίσκεται τὰ τῶν αυτοβαλλοντων θελήματα συντρέχοντα, φησὶ μὴ γίνεσθαι τὰ νομίσματα τοῦ λαμβάνοντος, εἰ μὴ δαπανηθῶσιν, μονογονοῦ τοῦτο λέγον, ὅτι εἰ καὶ μεταφέρεται ἡ δεοποτεία κατὰ τὸ λέσ. κεφ. διὰ τὸν περὶ αὐτῆς διογονομοσύνην τῶν μερῶν, ἀλλὰ γε διὰ τὴν περὶ τὴν σύστασιν πλάνην τοῦ συνολλέγματος, οὐ μενονιν ἀναμάζεται τῷ παραλαβόντι, εἰ μὴ που δαπανηθῶν. εἰ δὲ βούλει, προσυπάτονος κακέως τὸ δαπανώμενον τῶν γομισμάτων μεταπιθεοῦται τὴν δεοποτείαν. [Sch. r. III. 275.]

Ζήτει βιβ. ρβ'. κεφ. νζ'. καὶ βιβ. γ'. τιτ. α'. κεφ. λζ'. ἀφ' οὐ μάθης ὅτι ὁ αἱ μεταφέρεται ἡ δεοποτεία. καὶ οὐκ ἔναντιοῦται, ὅτι ἐκεὶ θεματίζειν καὶ δαπανηθέντα τὰ νομίσματα· καὶ σκοπὸς ἡν ἐκατέρων, καὶ ἐπιλανθόντο, τὴν τῶν νομίσματων μετενεχθῆντα δεοποτείαν. ἔγεινθα δὲ οὐ γίνονται σα τὰ νομίσματα, εἰ μὴ δαπανηθῶσιν. ἡ οἶμαι, τοῦτο κατὰ τὸ ἀκούθες εἴχηται· τὸ δὲ τοῦ ν'. βιβ. κατὰ τὸ φιλάγαθον. καὶ ζήτει, ὡς ἐν τῷ κ'. κεφαλαῖῳ. [Sch. r. III. 275.]

εἰ δὲ δαπανηθῶσιν] Ὁμοίως δέ, καὶ οὐ δαπανηθῶσιν· καὶ τότε γάρ κερδαίνει ταῦτα διὰ τὸ φιλαγαθὸν· καὶ τοῦτο δῆλον, εἰ προσέχῃς τῷ νγ'. κεφαλαῖον τοῦ α'. τίτλου τοῦ μζ'. βιβ. καὶ τῷ κε. κεφ. αὐτοῦ. τὸν δὲ οὐκειδῶσιν, ὅτι ἐφ' ἦν θεματῶν δαπανημένων τῶν νομίσματων ὄρμοζει παραγραφή, καὶ κέρδος γίνεται τῷ παραγραφομένῳ, ἐπ' αὐτῶν σωζόμενων ὄρμοζει παραγραφή· τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ ἀγωγῆς ὁ γάρ δαπανηθέντων τῶν νομίσματων ἀγωγὴν ἔχων, οὗτος καὶ μὴ δεδαπανημένων, εἰς ἔτερον τοτε ἀγωγὴν ἔχει, οὐ κεφ. νγ'. θεμ. β'. γ'. καὶ τὸ παρὸν θέμα εν τελεῖ. ζήτει καὶ κεφ. ιδ'. θεμ. β'. καὶ τὰς ἐκεὶ παραγραφάς. [Sch. s. III. 275. sq.]

Διὰ τοῦτο οὐκ ἔναντιοῦται ἡμῶν ὁ Μαρκέλλου πανών δικένεος ἐν τῷ νγ'. διγ. τοῦ παρόντος τίτλου, ἐπειδὴ ἔνταῦθα ἡ ὑπόνοια τοῦ λαβόντος τὸν ἀπὸ καλοῦ δαπανημάτου εἰςήγαγε κονδικτίκιον· τούστου, ὅτι ἐκβάλλεται δικαίων παραγραφῇ διὰ τὴν τοῦ δεδωκότος διάθεσιν· ὡς δωρούμενος γάρ δέδωκεν. ὥστε ἐπὶ τῶν ἐπομένων δυο θεματῶν, ἔνθα ἔγω μὲν ὡς παρατεθέμενος παρεῖχον, οὐ δὲ ὡς δανειζόμενος ἐδέχονται, καὶ ἔνθα ἔγω μὲν ὡς δανείζων παρεῖχον, οὐ δὲ ὡς παραγραφήν ἔστεις οὐν ἐξ ἀρχῆς οὐδὲ τίκτεται· δαπανηθέντων δὲ οὐσιῶν τῶν νομίσματων διπό καλοῦ δαπανημάτου τίκτεται κονδικτίκος ἀπὸ δικαίου τε καὶ ἀγαθοῦ συνισταμένος, καὶ διὰ τοῦτο παραχαράτων, ὡς εἰπον, τον καθολικὸν κανόνα. [Sch. s. III. 276.]

Στεφάνου. Ἰσθι, ὅτι ἐν τῷ μα'. βιβ. τιτ. α'. διγ. λζ'. ἤτοι βιβ. ν'. τιτ. α'. ἐναντιφορᾶς φρονὶ ὁ Οὐλπιανός, ὅτι μεταφέρειται ἡ δεοποτεία τῶν νομίσματων, εἰ καὶ περὶ τὴν αὐτίκα τῆς τραπεζίους ἐπλανήθημεν. [Sch. s. III. 276.]

σὺ δὲ ὡς ἐν χρήσει] Χάρων τοῦ ἐπιδεῖξαι ἤτοι προθεῖναι, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν πανηγύρεων καὶ ἐπὶ τῶν ἀνοίξεων τῶν δημοσίων λαοτρῶν εἰώθατο γίνεσθαι, οὗτοι γούει τὸ ἐν χρήσει καὶ ἐν τῷ β'. κεφ. ζήτει βιβ. γ'. τιτ. σ'. διγ. γ'. θεμ. τελευτην. καὶ διγ. δ'. [Sch. t. III. 276.]

τῶν νομίσματων δαπανηθῶν] Ἐρώτησις. Καὶ πᾶς οἰόν τε ἐστὶ τὸν ὡς κομμαδίτων λαμβάνοντα δαπανηθεῖσαι ταῦτα βίνα φίδε; φύσει^{a)} γαρ τοῦ κομμαδίτου μὴ μεταφέρειν ἐπὶ τὸν λαμβάνοντα τὴν δεοποτείαν. Στεφάνου. Θέσις, ὅτι ἐνόμιζε τὴν δεοποτείαν ἐπ' αὐτὸν μετενηγέθαι τῶν νομίσματων, καὶ βίνα φίδε ἐδαπάνησεν, ἀκριώσει, ὅτι τὰ πόρδες, νούμερο, μενούσια ἐν τῷ γένει, καὶ οὐκ ἐν τῷ εἰδεῖ τὴν πυντυνα^{aa)} ἔχει καὶ καταβάλλεται, καὶ μὴ ἀντιτέσοι σοι, ὅτι ὁ νόμον ἀγνοήσας οὐ συγγινώσκεται. οὔτε γάρ συγγινώσκεται, ἀλλὰ

^{a)} Adde τῆς. ^{aa)} Fabr. in marg. emendat ὅτι μεταφ. ^{aa)} Fabr. in marg. addit τίκτεται. ^{a)} Lege φύσις. ^{aa)} Fabr.

corpus traditum consentiunt, et amborum voluntates concurrunt ad dominium transferendum. Cum enim donatus propositor habet dominium a se transferendi, et qui mutuum sumit, ideo sumit, ut dominus datorum fiat, et denique cum in idem ambo consentiunt, dominium per traditionem transfertur. Haec enim natura est traditionis. Hoc autem caput non spectans finem seu translationem dominii per traditionem, sed initium contractus, quia non inventit contrahentium voluntates concurrentes, ait nummos non fieri accipientis, nisi consumti sint: hoc fere dicens, licet dominium translatum sit secundum cap. 36. propter partium consensum, tamen propter errorem circa contractum incundum non manere nummos apud accipientem, ita ut adimi non possint, nisi consumti sint. Aut si velis, ita accipe, ut illuc etiam consumtione dominium nummorum transferatur.

Quaere lib. 52. cap. 57. et lib. 50. tit. I. cap. 36. ex quo disces, dominium transferri. Neque adversatur huic capiti, quod ibi ponendum sit, nummos consumtos esse: et utriusque propositor erat, quamvis errarent, nummorum dominium transferri. Hoc autem loco nummi tui non fiunt, nisi consumti sint. Aut certe puto, quod hoc loco dicitur, esse ex subtili iure: quod autem lib. 50. ex benigna iuris interpretatione. Et quaere, ut in cap. 20.

4) quodsi consumti sint] Similiter autem, quamvis consumti non sint: tunc enim eos lucratur secundum benignitatem: idque manifestum est, si adhaerreas capiti 13. tit. I. lib. 47. et capiti 25. eiusdem tit. Interim autem nota, quibus casibus consumtis nummis exceptio competit, et lucrum fit ei, qui exceptionem obiicit, iisdem casibus nummis extantibus exceptionem competere. Idem et in actione: nam qui nummis consumtis actionem habet, idem et non consumtis in alium actionem habet, ut cap. 13. them. 2. 3. et praesens thema in fine. Quaere et cap. 19. them. 2. et ibi adnotaciones.

Ideo non obstat nobis Marcelli regula posita dig. 13. huius tituli, quia hoc loco opinio accipientis conductio nem de bene depensis induxit: adeo, ut agentem submoveat exceptione propter affectum dantis: quasi donaturus enim dedit. Itaque in duobus sequentibus casibus, ubi ego quasi deponens dedi, tu vero quasi mutuum accepisti, et ubi ego quasi mutuam pecuniam dedi, tu vero quasi commodatam accepisti, conductio de bene depensis nummis consumtis nascitur: quoniam ab initio ego, qui dedi, et tu, qui accepisti, animum constituendas obligationis habuimus, quae quidem obligatio secundum generalem regulam nasci non debebat, sicut neque ab initio nascitur: consumtis tamen nummis nascitur conductio de bene depensis ex bono et aequo inducta, et ideo regulam generalem, ut dixi, viciat.

Stephani. Scias pugnare videri, quod dicit Ulpianus lib. 41. tit. I. dig. 36. seu lib. 50. tit. I. nummorum dominium transferri, licet circa causam traditionis eraverimus.

5) tu quasi commodatam] Ostendendi sive in publico proponendi gratia, quod et in nundinis et in aperiendis publicis balneis fieri soleat. Sic accipe, quod de commodato dicitur et in cap. 2. Quaere lib. 13. tit. 6. dig. 3. them. ult. et dig. 4.

6) nummis consumtis] Interrogatio. Quomodo autem fieri potest, ut qui quasi commodatam accepit, bona fide eam consumserit? natura enim commodati haec est, ut in accipientem dominium non transferat. Stephani. Finge, eum putasse, dominium nummorum ad se translatum esse, et bona fide consumisse, cum audiisset, ea, quae pondere, numero, mensura constunt, in genere, non in specie functionem recipere, et solvi. Neque obstet tibi, quod ei, qui ius ignorat, non

καὶ ἐνύγεται, μηκέτι ὡς ἐπὶ τοῦ κομιδάτου τῶν τυχηῶν
ἀπηλλαγμένος. [Sch. u. III. 276. sq.]

Καὶ μὴ δαπανηθέντων ἄλλῃ ὀφελίᾳ ὑγιῆν, ἢ ἐν φέμῳ,
ἔντι φωνώνται, ἢ κονδικτίκοις ἔτερος παρὰ τὸν ἀπὸ καλοῦ
καὶ σημείουσι λοιπὸν τὰ λεγθέντα ἐν τῇ β'. νέα παραγραφῇ
τοῦ γ'. κεφ. τιτ. τοῦ παρόντος, ὅτι καλᾶς ἔχουσιν. αὐτὸς
δὲ ὃν οὐ φωνώνται, κονδικτίκοις γενικός. [Sch. u. III. 277.]

Ἄριζει ἀπαίτησις] Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν δύν τε
μάτων, ἐνθα ἐγὼ μὲν ὡς παραπτέμενος, σὺ δὲ ὡς δανειό-
μενος, ἢ ἐγὼ μὲν ὡς δανεῖσθαι ἀπρόθυμος, σὺ δὲ ὡς κομι-
δάτου δαπανημάτος τίκτεται κονδικτίκος, ἐπειδὴ καὶ περὶ ἔτερων
καὶ ἐτέρων συναλλαγμάτων ἡ ἐκτέτον διάθεσις ἀφεύσθι, ὅμως
περὶ συναλλαγμάτων ἐνοχοποιῶν ἀφεύσθι, καὶ οὐκ ὥσπερ ἐπὶ
τοῦ παρόντος θέματος, ὡς δωρούμενος ἐγὼ προείχον, σὺ δὲ
ὡς δανειόμενος ἐλάμβανες. Ἐρωτησίς; Τί οὖν τὸ ἐναντίον,
ἐγὼ μὲν ὡς δανεῖσθαι, σὺ δὲ ὡς λαμβάνων ἀπὸ δωρεᾶς, ὁμοί-
α καὶ ἐνταῦθα κινοῦ ἐκβάλλομαι παραγγαφῇ διὸ τὴν σήν τοῦ
δεξιμένου διάθεσιν; Στεφάνον. Οὐδαμός. ἐπὶ γὰρ τῶν δω-
ρεῶν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλού συναλλαγμάτων, εἰ μὴ
συνδράμῃ τὸν μερῶν ἡ συναντεις ἐπὶ τῷ αὐτῷ γνωμένῳ,
σύντασιν οὐκ ἐτίθεται τὸ πραττόμενον. ἐπὶ μέντοι τοῦ
πρώτου θέματος, ἐνθα ἐγὼ μὲν προείχον ὡς δωρούμενος, σὺ
δὲ ὡς δανειόμενος ἐλάμβανες, εἰ καὶ μὴ τὴν ὥσπερ συνέστη
κατὸ νόμον ἡ δωρεά, ὅμως, δι' ὧν κέχονται τῇ τοῦ δόλου
παραγγαφῇ, γῦν προδότης ἐπὶ τῇ δωρεῇ συναντεῖς. καὶ οὐκ
ἀντίκειται ημῖν ὁ κανὼν ὁ ἐγών, τὰ ἐξ ὥσπερ ἀντιόστατα
ἐπὶ ἐπιγενομένου μηδεβαύονθα τινος· οὔτε γὰρ τὴν ἡ
δωρεὰ τὴν ὥσπερ ἀντιόστατος, ἀλλ᾽ ἡ ἡρημένη τῆς σῆς προσα-
ρέσσεως, καὶ τεως ἡ ἐντελής τῆς δωρεᾶς περιέμενε σύντασις.
οὐδεὶς γάρ ἀκον ἀναγκάζεται λαμβάνειν δωρεάν, ὡς ὁ περὶ
τούτου κανὼν φησιν βιβ. ν'. τιτ. ιζ'. διγ. ξθ'. ητοι βιβ. β'.
τιτ. γ'. καὶ συνάριθμος τῷ τοιούτῳ κανόνι βιβ. ν'. τοῦ κωδ.
τιτ. γγ'. διατ. κε. ἦτοι βιβ. με. τιτ. α. κεφ. ξ. ἐνθα δὲ
ἐναντιον, ἐγὼ μὲν ὡς δανεῖσθαι τὴν ἀπαρθύμησιν ἐποιησάμηρ,
σὺ δὲ ὡς ἀπὸ δωρεᾶς ἐλάμβανες, οὐκ ἔστι καὶ δοσός, ἐν ὧ συν-
τρέχουσαν ἔστιν ἐπὶ τῷ δωρεῶν τὴν ἐκατέρων διάθε-
σιν. οὔτε γὰρ τῷ ὥσπερ σκοπῷ ἔχον δωρηθεσθαί, οὔτε δὲ
τοῦ τοιούτηρ ἔχον διαθεσιν. τούτωντος μὲν, δι' ὧν πρατώ
τὰ δεδομένα, προδότης οὔτε ἔχων διαθεσιν δωρούμενον. συ-
ντρέχουσης γάρ, καθό πρότερον εἶρηται, δ) ἐκτέων ημῶν ἐπὶ
τῇ δωρεῇ διαθεσιν, οὐκ ὅδον τε ἔστιν ἀνακαλεῖσθαι τὰ δε-
δομένα. τότε δὲ μόνον διναται συντρέχειν, ὅτε τὴν ὥσπερ ἐγὼ
παρέσχων ὡς δωρούμενος. οὐ γάρ, ὡς εἴρηται, διὸ ὧν μετά-
ταντα τὴν ἐξ ὥσπερ μον μανθάνων διάθεσιν ἀντιλέγεις, καὶ
δόλου παραγγαφῇ κέχονται, συναντεῖσι δοκεῖς ἐπὶ τῇ δωρεῇ.
συναντώντων δὲ περὶ τὴν δωρεῶν ἐκατέρων, καὶ τοῦ δειδοκότος
καὶ τοῦ εἰληφότος, συνίσταται αὐτή, καὶ ὥσπερ ἡ ἀπαίτησις.
[Sch. x. III. 277. sq.]

ΙΩΝΙΑΝ. Πᾶσα ἀπαρθύμησις ἐνοχοποιεῖ τὸν
λαβόντα, δοσάκις συνδοκεῖ αὐτὸν παραχρῆμα ἐνοχο-
ποιηθῆναι. δ γὰρ bb) θανάτον αἰτίᾳ λαβὼν δωρεὰν
οὐκ ἄλλως ἐνέχεται, εἰ μὴ ὑγιάνη ὁ δωρησάμενος,
ἢ ὁ λαβὼν προαποθάνῃ. καὶ ὁ λαβὼν ἐπὶ τῷ ἐλευ-
θερῶσαι τίσσω τῶν Καλανδῶν, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ
παρελθωσιν αὐτὸν μηδενιθεοῦντος.

*Ἐὰν ἄνηθος χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου δανείσῃ μοι,
ἢ καταβάλῃ χρέος, καὶ ἢ δαπανήσω τὸ δοθέν, ἢ
ἐτέρω δανείσω, ἢ καταβάλω εἰς χρέος, ἐλευθεροῦσται
μον ὁ ἄνηθος κάγω τοῦ δανειστοῦ μον· ἢ ἐνέχομαι
τῷ ἀνήθῳ δανείσαντί μοι, καὶ μοι ὁ παρ' ἔμοι δα-
νεισάμενος.

Πᾶσα ἀπαρθύμησις] Κυριλλον. Οὐ πᾶσα ἀπαρθύμη-
σις παραχρῆμα ἐνοχον ποιεῖ τινα, εἰ καὶ c) καὶ μὴ τοῦτο δόξει.
δῆλος δὲ τὸ μόρια καῦσα δωρεάν, ὥσπερ οὐ παντως ἔχει ἀν-
ληψιν. [Sch. y. III. 278.]

ignoscitur. Neque enim ei ignoscitur, quin imo conve-
nitur, nec casu fortuito liberatur, ut in commodato.

Et si consumti non sint, alia actio competit, vel in
rem, si apparent, vel alia conditio, quam de bene de-
pensis. Et proinde nota, quae dicta sunt in secunda
nova adnotatione cap. 13. huius tituli, recte se habere.
Rursi si non apparent, conditio generalis competit.

T) conditio competit] Ideo in duobus casibus,
ubi ego quasi deponens dedi, tu quasi mutuam accepisti:
aut ego quasi mutuam pecuniam dedi, tu quasi commo-
datam accepisti, nummis consumptis conditio de bene
depensis nascitur, quia, licet de alio et alio contractu
uterque cogitaverit, tamen de contractibus obligatio-
nem parientibus cogitarunt, neque ut in praesenti the-
mate, ego quasi donatus dedi, tu vero quasi mutuam
accepisti. Interrogatio. Quid ergo e contrario, si ego
quasi mutuam pecuniam dedero, tu vero quasi ex do-
natione acceperis, an et hoc casu agens repellar ex-
ceptione propter affectum tuum? Stephanus. Minime.
Nam in donationibus, sicut et in aliis contractibus, nisi
concurrat partium consensus in id, quod sit, non valet,
quod agitur. In priore tamen casu, ubi ego quasi do-
natus dedi, tu vero quasi mutuam accepisti, licet ini-
tio secundum legem donatio non constiterit, tamen quia
uteris doli exceptione, nunc evidenter donationi consen-
tit. Nec nobis obstat regula, qua dicitur, quae ab initio
non valent, ex post facto aliquo non confirmari: neque
enim donatio ab initio vitiosa erat, sed pendebat ex tua
voluntate, et interim imperfecta mansit donatio: invitus
enim nemo donationem accipere cogitur, ut regula de
hoc proposita ait lib. 50. tit. 17. dig. 69. seu lib. 2. tit. 3.
et huic regulae congruit lib. 8. Cod. tit. 53. const. 25. seu
lib. 47. tit. 1. cap. 60. Per contrarium cum ego quasi
mutuam numeravi, tu vero quasi donatam accepisti,
nullo tempore voluntas utriusque in causam donationis
concurrit. Neque enim ab initio propositum donandi
habui, nec nunc in ea voluntate sum. Imo quia data
repeto, manifeste donandi animum non habeo. Con-
currente enim utriusque affectu in causam donationis,
ut antea dictum est, quae data sunt, revocari non pos-
sunt. Concurrendo autem tunc tantum potest, cum ab
initio ego quasi donatus dedi. Tu enim, ut dictum
est, quia postea cognita mea voluntate contradicis, et
doli exceptione uteris, in donationem consentire vide-
ris. Utroque autem, tam dante, quam accipiente, in do-
nationem consentiente, haec consistit, et cessat repe-
titio.

XIX. Julian. Omnis numeratio¹⁾ obligat eum, L. 19. pr.
qui accepit, quoties convenit²⁾, ut confessim obli-
garetur. Nam qui mortis causa³⁾ donationem ae-
cepit, non aliter obligatur, quam si donator convalue-
rit⁴⁾, aut is, qui accepit, prior decesserit. Et qui
accipit⁵⁾ in hoc, ut intra Calendas servum manu-
mittat, non obligatur, nisi si Calendae praeterierint⁶⁾,
et servum non manumiserit.

Si pupillus sine tute⁷⁾ mihi crediderit⁸⁾, vel §. 1.
debitum solverit⁹⁾, et vel consumsero¹⁰⁾, quod da-
tum est vel alteri credidero¹¹⁾, vel debitum exinde
solvero, liberatur a me pupillus¹²⁾, et ego a credi-
tore meo: vel pupillo obligor, qui credidit, et mihi
is, qui a me mutuum accepit¹³⁾.

I) omnis numeratio] Cyrilli. Non omnis nu-
meratio statim aliquem obligat, nisi id actum sit. Hoc
autem ostendit id, quod mortis causa donatum est,
quod non omnibus modis repetitionem habet.

b) Adde τῆς. bb) Inde ab δ γὰρ θανάτον αἰτίᾳ λαβὼν haec leguntur in Sch. p. ad Basil. XLVII. 3. cap. 16. Fabr.
T. VI. p. 248. in hunc modum: δ λαβὼν μόριας καῦσα δωρεάν οὐκ ἄλλως ἐνέχεται, εἰ μὴ προτελευτήσει τοῦ δωρησαμένου,
ἢ ὑγιάνει (leg. ὑγιάνη) δωρησάμενος. c) Fabr. in marg. notat, delendum esse κατ.

δοσάκις συνδοκεῖ] Στεφάνου. Τοῦτο ἔστι, δούκας τοῦτο αὐτὸν πράττειν, καὶ τοι αὐτοὶ^{δ)} συναλλάττοντες διάθεσιν ἔχουσιν. Τοῦ ἀνούμουν. Ἀγάγωθι τιτ. δ'. διγ. ιβ'. ἡτοι βιβ'. κδ'. τιτ. α'. κεφ. ιβ'. δύναται δὲ αὐτὸν καὶ ἔστι νοοῶν ἀνακαλεῖσθαι, ὡς βιβ'. λδ'. τιτ. σ'. διγ. ιε'. ἡτοι βιβ'. μζ'. τιτ. γ'. συνδοκεῖ δὲ, ὅταν μήτε αἴσεοι, μήτε αἵτια προστεθῆται γὰρ ἀπλέα δανείσια τοῖν, εἰδὺς ἡτοι μεταὶ τρεῖς ημέρας διάνυμαι ἀπατεῖν τὸ δάνειον· εἰ δὲ ἵνα ἀγορασθή την οὐκανα τοῦ δεῖνος, ἡ τὸ πλοῖον τοῦ δεῖνος, οὐκ εὑδὺς δοκεῖ ἐνοχοποιεῖσθαι τούτῳ θέλειν δὲ δεδωκεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον δόξαι τότε γίνεσθαι ἔνοχος, ὅταν ἀγορασθῇ. [Sch. z. III. 278.]

ὅγαρ θανάτου αἰτίᾳ] Ζεφάνου. Εἶπεν, ἐπὶ τῆς τοῦ θανάτου αἵτια δωρεᾶς οὐ γίνεται ἡ τῆς ἀντιστροφῆς ἐνοχοποίησις παραχρημα. ἀγάγωθι βιβ'. μζ'. τιτ. γ'. κεφ. ιε'. λέγον. Εἴναι θανάτου αἵτια δωρεῶμα, ἵνα μὴ κατοι μηδένα τρόπον ἀναλάβω, οὐ δοκεῖ θανάτου αἵτια ἀλλ' ἐν τῷ εἶναι οὐτε μεταξὺ τῶν συνοικούντων ἔχουσι, οὐτε τῷ Φαλακρίῳ ἐπόκειται, εἰ μέντοι τούτοις τοῖς ἄνθρωποι μὴ χρήσται δὲ δωρησάμενος, δύναται καὶ ἔστι νοοῶν ἀνακαλεῖσθαι τὴν δωρεαν, ὡς κεφ. ιε'. τοῦ αὐτοῦ τίτλου. [Sch. z. III. 278.]

εἰ μὴ ὑγιαίνῃ ὁ δωρησάμενος] Στεφάνου. Αύτωνται δὲ καὶ ἔστι ἡγημένης τῆς νόσου ἀνακαλεῖσθαι τὴν μάρτιτος καὶ δωρεῶν ἐν μεταμελεῖσας ὁ δεδωκαῖς, ὡς ἔστι μαθέναι μὲν καὶ ἀλλαχόθεν, καὶ εξ ὧν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ λδ'. τῶν διγ. βιβ'. ὑπὸ τὸν τελευτ. τοῦ βιβ'. τιτ. ἐν τῷ ιε'.^{dd)} διγ. φησὶν. ἀνακαλουμένης γάρ τῆς δωρεῶς προελαύνειν ἡ δύσις. δύνατον δὲ ἐπὶ τῆς μορτις καίσα δωρεῶς πάντα κάσον ἀνακλήσεως ἀναγρέθηναι, καὶ δοκεῖ πως τότε ἵντερο βίβος εἶναι ἡ δωρεά, ὡς ὁ Μηγκιανὸς ἐν τῷ εἰρημένῳ λδ'. βιβ'. τιτ. τελ. διγ. ιε'. φησὶν. ὀνυγγ. καὶ τὴν πς. διατ. τῶν γειρῶν τὴν κειμένην εἰς τὸ τέλος τοῦ μζ'. βιβ'. ἀναλίδωνται δὲ καὶ οἱ καρποὶ τῶν δωρηθέντων πραγμάτων, καὶ οἱ τοπεῖ, καὶ οἱ ἐπανεχθῆσις, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ ιε'. διγ. τοῦ καίσα δάτα καίσα νὸν σεκούτα κονδικτικούν, ἡτοι βιβ'. κδ'. τιτ. α'. τότε δὲ ὑγιάντος καὶ μεταμεληθέντος τοῦ δωρησάμενου, ἡ προτελευτήρας τοῦ τῷ δωρεῶν εἰληφότος, ἀνακαλεῖσθαι δύναται ἡ μορτις καίσα δωρεά, ὅταν μηδὲν ἰδικὸς συνεφανῆθη, ἀλλὰ κατὰ φύσιν τῆς μορτις καίσα δωρεάς. [Sch. b. III. 278. sq.]

καὶ ὁ λαβὼν] Ό δεδωκαῖς πρὸ τῆς συμπληρώσεως δύναται ἀναλαμβάνειν, ὁ δέδωκεν, ὡς βιβ'. κδ'. τιτ. α'. κεφ. σ'. περὶ τὰ μέσα. [Sch. c. III. 279.]

εἰ μὴ παρὰ ἑταῖρον] Εἰ μὴ μεταμεληθῇ ὁ δεδωκαῖς, ὡς τιτ. δ'. διγ. γ'. ἡτοι βιβ'. κδ'. τιτ. α'. κεφ. ιε'.^{ee)}

Τοῦτο νόσον, εἰ μὴ ἄρα πρὸ τῶν Καλαγῶν ἐγώ ὁ δεδωκαῖς τὰ νομίσματα μεταμεληθῶ. τοῦτο γάρ φησιν ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ γ'. διγ. τοῦ καίσα δάτα καίσα νὸν σεκούτα κονδικτικούν. [Sch. d. III. 279.]

Μὴ ἐναντιωθῇ σοι τὸ γ'. κεφ. θεμ. α'. τοῦ α'. τιτ. τοῦ κδ'. βιβ'. λέγον περὶ τὰ μέσα. Εἰ δὲ παρηλθεῖν ὁ χρόνος, οὐν ἀναλαμβάνων. Θεματισούν γάρ ἔκει, ὅτι ἡλευθερώθη ὁ οἰκεῖτης, ὡς εἰ γε μὴ φάκτο τοῦ λαβόντος ἡλευθερώθη ὁ δούλος, ἀλλὰ παρὰ τὴν διατάξεως ἡλευθερώθη ἀναποσάσης αὐτὸν, ἀναλαμβάνονται τὰ νομίσματα, καθὼς φησι τὸ προκείμενον, καὶ ἡ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἡλευθερίας κεφαλαῖον κειμένη παραγαρῇ. ζητεῖ καὶ μῆ; βιβ'. τιτ. γ'. κεφ. διότι οὐν ἀπὸ θελήσεως αὐτοῦ ἔχει τὴν ἡλευθερίαν ὁ δούλος, ἀλλ' εξ αὐθεντίας τῆς διατάξεως αὐτοῦ τοῦ^{e)} κακοτροπησαντος. [Sch. d. III. 279.]

ἔά γε ἀνηρθρὸς χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπουν] Κυριλλον. Εἴναι ἀνηρθρὸς χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπουν δανείσι, ἡ καταβάλλη, δαπανάθενται τῶν νομίσματων ἔχει κονδικτίκιον, ἡ ἡλευθερούται. εἰ δὲ ὁ λαβὼν δανείσι μοι τάκτη, ἡ καταβάλλη σκοπούμενη, εἰ καὶ παρὰ ἐμοῦ ἐδαπανήθη τὰ νομίσματα. τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀλλοτρίου δανείσαντος. [Sch. e. III. 279.]

Στεφάνου. Σημείωσαι, ὅτι ὁ δανείζων, ἡ τὸ χρέος καταβάλλων, οὐδὲ δαπανῆν εἰς τὸ καὶ τεχθῆναι τον ἀπὸ καὶ δαπανῆματος κονδικτίκιος, βλέπε γαρ, τι φησιν. ἐν δὲ παρὰ τοῦ πουπίλλου λαβὼν ἐτέρῳ δανείσι, καὶ ὁ δανεισάμενος δαπανῆσῃ, τοτε τίκτεται ὁ κονδικτίκιος, τούτῳ δὲ συνέδει τὸ εἰρημένον τῷ Παῦλῳ ἐν τῷ βιβ'. κδ'. τιτ. γ'. διγ. ιε'. δεῖκνυσι δέ, ὅτι τὸ^{ee)} δανείσι οὐκ ἔστι συγχρησασθαι, πλὴν ἡδικηνοῦ, ὅτι δυνατόν ἔστι τοῦτο εἰρησθαι τὰ νομίσματα πρὸς τὸ καὶ τὸν κατὰ δευτέραν τάξιν δανείσαντα δύνασθαι τὸν ἀπὸ καλοῦ

d) Fabr. in marg. emendat καὶ αὐτοτ. dd) ιε'. inserui, quod deest apud Fabr. ee) Delendum τοῦ. ee) Fabr. in marg.: ισ. οὐ δ.

2) quoties convenit] Stephani. Hoc est, quoties id ipsum agitur, et in eo consentit animus contractantum. Innominati. Lege tit. 4. dig. 12. seu lib. 24. tit. 1. cap. 12. Potest autem etiam antequam convalescat, donationem revocare, ut lib. 39. tit. 6. dig. 16. seu lib. 47. tit. 3. Convenisse autem intelligitur, quando nec conditio, nec causa adiecta est. Nam si simpliciter mutuum pecuniam alicui dederit, confessum seu post triduum mutuum condicere possum: si vero ut emat domum vel navem illius, is, qui dedit, non statim velle creditur, ut huic obligetur, sed magis voluisse, ut tunc obligeatur, cum emerit.

3) nam qui mortis causa] Sicut, inquit, in donatione mortis causa non statim obligatio reversionis fit. Lege lib. 47. tit. 3. cap. 27. quo dicitur: Si mortis causa donavero, ut nullo modo recipiam, non videtur esse mortis causa donatio, sed inter vivos: ideoque inter coniuges non valet, nec Falcidiae subiacet. Si tamen donator his verbis non utetur, potest etiam antequam convalescat, donationem revocare, ut cap. 16. eiusdem tituli.

4) quam si donator convalescerit] Stephani. Potest autem donator durante adhuc morbo donationem ex poenitentia revocare, ut et aliunde cognosci potest, et ex his, quae Ulpianus lib. 39. Dig. tit. ult. dig. 16. ait. Traditio enim donationem, quae revocatur, praecessit. Potest autem in mortis causa donatione omnis casus revocationis excludi, et tunc quodammodo videtur esse donatio inter vivos, ut ait Marcianus dicto lib. 39. tit. ult. dig. 27. Lege et Novellam 87. positam in fine lib. 47. Restituuntur autem et fructus rerum donatarum, et partus, et incrementa, ut Paulus ait in dig. 12. tit. de condicione causa data, causa non secuta, seu lib. 24. tit. 1. Tunc autem, cum donator convalescat, et donationis eum poenituit, aut is, qui rem donatam accepit, prior decessit, donatio mortis causa revocari potest, cum nihil specialiter convenit, sed secundum naturam mortis causa donationis.

5) et qui accipit] Qui dedit, ante consummationem repetere potest, quae dedit, ut lib. 24. tit. 1. cap. 6. circa medium.

6) nisi si Calendae praeterierint] Nisi dantem poeniteat, ut tit. 4. dig. 3. seu lib. 24. tit. 1.

Hoc intellige, nisi forte ante Calendas me, qui numeros dedi, poeniteat. Hoc enim ait Ulpianus in dig. 3. tit. de condicione causa data, causa non secuta.

Non obstat caput 3. them. 1. tit. 1. lib. 24. quo circa medium dicitur: Si vero tempus praeterit, non repeto. Pone enim ibi, servum liberum factum: ut si quidem non facto eius, qui accepit, liber factus sit, sed constitutione ipsum in libertatem eripiente, repetantur nummi, ut ait caput propositum, et in medio dicti capituli posita adnotatio. Quaere et lib. 48. tit. 3. cap. ult. et 1. et lib. 19. tit. 7. cap. 3. Et merito, quia servus non ex voluntate eius libertatem habuit, sed ex auctoritate constitutionis propter malitiam et improbitatem eius.

7) si pupillus sine tute] Cyrilli. Si pupillus sine tute crediderit, aut solverit, consumptis numeris condicitionem habet, aut liberatur. Quodsi is, qui accepit, mihi crediderit, aut solverit, spectamus, an etiam nummi a me consumti sint. Idem et in eo, qui alienam pecuniam credidit.

Stephani. Nota eum, qui credit, vel debitum solvit, non videri consumssisse ad hoc, ut et conditio de bene depensis nasceretur. Vide enim, quid dicat, si is, qui a pupillo accepit, alteri crediderit, et qui accepit, consumserit, tunc nasci condicitionem. Huic autem congruit, quod a Paulo dicitur lib. 26. tit. 7. dig. 7. Ostendit autem, pecuniam non foenerare, non esse, in usus suos convertere. Scias tamen, hoc ita accipi posse, ut Iureconsultus dicat, et eum, qui secundo loco pecuniam

δαπανήματος ἔχειν κονδυλίου, ἢ ἐλευθεροῦθαι τῆς ἀγωγῆς σημείωσαι πανταχοῦ, ὅτι τὴν καλὴν δαπάνην δῆλοι, ὡςτε νομίμου, ὅτι δὲ ἀπαριθμήσας καὶ δεσπότης ἦν τῶν νομίσματων τῶν ἀπαριθμηθέντων, καὶ ἥδηντα καλῶς ἐκποιεῖν. τῆς αὐτῆς ἔχεται διαιρέσεως καὶ ὅπερ φησὶν δὲ Παπιανὸς ἐν τῷ γ. τιτ. τοῦ δὲ σπουδαίους μονοβίβλους, διχ. πα. ἤτοι βιβ. καθ. τιτ. α. σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα κανονικῶς κείμενον ἐν ὅπῃ, ὅτι μὴ μετενεχθεῖσῃς τῆς δεσπότειας τῶν ἀπαριθμηθέντων νομίσματων, εἰ μὲν ὡς δανείζων τις ἀπαριθμήσῃ, τριτῶν δαπανηθέντων, ἔνοχον ἔξει τὸν λαβόντα· εἰ δὲ ὡς λύων ἔνοχην κατέβαλε, πάλιν δαπανηθέντων, ἐλευθεροῦται τῆς ἔνοχης. ὡςτε πανταχοῦ τὴν διάθεσιν τῶν συναλλασσόντων σκοπούμεν. [Sch. e. III. 279. sq.]

Τοῦ Ἀναγνώσου. Ἀναγνωθι βιβ. λε'. τιτ. β'. διγ. κε'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγγεγραμμένα, ἤτοι βιβ. μα'. τιτ. α'. ἀναγνωθι καὶ τιτ. σ. τοῦ ιβ'. βιβ. διγ. καθ'. ἤτοι βιβ. κδ'. τιτ. σ'. αὐτοῦ, καὶ τὸν θ'. τιτ. β'. τῶν ἴνστι. [Sch. e. III. 280.]

δαγείση μοι] Ὄταν τὸ δάνειον οὐκ ἔρωται, διὰ τὸ μὴ μετ' αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου γενέσθαι. [Sch. f. III. 280.]

ἢ καταβάλη χρέος] Ὄταν ἡ καταβολὴ οὐκ ἔρωται διὰ τὴν αὐτήν αὐθεντίας αἰτίαν· οὐκ ἔρωται δὲ διὰ τὴν ἀκροβεντίαν· χρεοτεῖ γὺν πάλιν, εἰ ἀναλαβῆι, δὲ ἀνήβος καταβαλεῖν. [Sch. g. III. 280.]

καὶ ἡ δαπανήσω] Ἀνάγνωθι βιβ. κε'. τιτ. ε'. κεφ. ιδ'. Θεμ. τελευτ. λέγον· Ὁ ἀνήβος χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου οὐ καλῶς καταβάλλει χρέος, οὔτε ποιεῖ τὰ χρήματα τοῦ λαβόντος, ἀλλὰ καὶ ἐπιδικεῖ αυτά. εἰ μέντοι δαπανηθῶσιν, ἐλευθεροῦται, καὶ κεφαλαίον αὐτοῦ ιε'. λέγον· Οὔτε τῷ ἀνήβῳ χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου καλῶς καταβάλλεται, οὔτε ἀλλον χρεωτηρί διδύναι δὲ ἀνήβος ὑπέρ ἕαντο δύναται· οὔτε γάρ οἰνοδήποτε πρόσχηματος ἐπικοίνων δύναται ποιεῖν. εἰ μέντοι σώζεται τὰ καταβληθέντα αὐτῷ χρήματα, καὶ ἀπαιτεῖ τὸ χρέος, ἐκβάλεται παραγραφῇ. [Sch. h. III. 280.]

ἢ ἐτέρῳ δανείσω] Θεμάτισον δαπανηθῆναι τὰ παρός έμου δοθενταὶ ἐπὶ συντάσσει ἢ ἐπὶ λύσει ἔνοχης παρὰ τῶν λαβόντων. [Sch. i. III. 280.]

ἔλευθερον ταῖ μον δὲ ἀνηβος] Διὰ τὸ φύσει δίκαιον μὴ ἀναλαμβάνων, ἀ κατέβαλε, καὶ πάλιν καταβάλλων, ἀλλὰ κρατούσης τῆς προτέρας καταβολῆς διὰ τὸ φύσει δίκαιον, ἐλευθεροῦται μὲν δὲ ἀνήβος. ἀνάγνωθι τὴν ἐν τῷ β'. Θέματι τοῦ ιη'. κεφαλαίον νέαν παραγραφήν, ἢς ἡ ἀρχή· Ομοίως κανὸν δαπανηθῶσιν, ἵγουν, καὶ μὴ δαπανησο, ἢ ἐτέρῳ δανείσων, ἢ καταβάλω εἰς χρέος. [Sch. k. III. 280.]

καὶ μοι δὲ παρός ἐμοῦ δανείσωμενος] Εἰ μὲν ἐδαπάνησα τῷ ἀπὸ καλοῦ δαπανήματος κονδυλικῷ, ὃν ἔχει καὶ δὲ ἐν τῷ β'. Θεμ. τοῦ ιγ'. κεφ. ἀλλότριον δανείσας· εἰ δὲ οὐκ κατέτω κονδυλικῷ, ἢ τῷ ἀπὸ καλοῦ καὶ δικαίου. [Sch. l. III. 281.]

καὶ ἡ δωρήσωμαί σοι] Κυψίλουν. Ἐὰν δωρήσωμαί σοι νομίσματα ἐφ' ὧ σε δανείσαι μοι αὐτά, συνίσταται ὡς δωρεά καὶ δάνειον πρὸς τὸ δίκαιον. [Sch. m. III. 281.]

Τοῦ Ἑγαντιοφαγοῦς. Κεῖται τὸ θέμα βιβ. λε'. τιτ. ε'; διγ. λγ'. Θεμ. β'. ἤτοι βιβ. με'. τιτ. α'. καὶ οὐ κανήν ἐπιτρόπου κατέβαλλε δεσπότειαν. ἀνάγνωθι δὲ καὶ βιβ. με'. τιτ. γ'. διγ. νε'. ἤτοι βιβ. κε'. τιτ. ε'. οὐτε ὄπλον ἐπικοίνωται τὰ νομίσματα, ἀτίνα τις καταβάλλει, ἐφ' ὧ ἀναλαβεῖν, οὔτε ἐλευθεροῦται δὲ καταβαλών, εἴηται καὶ διγ. ξε'. τοῦ αὐτοῦ τίτλου, οὗτοι δὲ χρεωτηρί δ. νομίσματα, δύναται δοῦναι ί. καὶ ἀναλαβεῖν αὐτα, καὶ πάλιν δοῦναι· καὶ τούτο ί. ποιῶν ἐλευθεροῦται τῆς ἐπὶ τοῖς φ. ἔνοχης. λέγει δὲ καὶ βιβ. ιγ'. τιτ. σ'. διγ. δ'. ἤτοι βιβ. γ'. τιτ. α'. κεφ. δ'. οὐτε καχώνται χρήματα ἐπὶ [τῷ] προχωρησαι ἐν τάξει καταβολῆς. [Sch. n. III. 281.]

Στεράνου. Σημείωσαι, οὔτε τις ἀναγκάζεται δανείσαι τιν. [Sch. m. III. 281.]

οὐδέτερον πρόδικος ἀκριβειαν] Διότι κυρίως δωρεά ἔστιν, ὡς φησὶ τὸ πρώτον κεφαλαίον τοῦ α'. τίτλου τοῦ με'. Basil. T. II.

credidit, habere posse condicione de bene depensis, aut liberari actione. Nota ubique ostendi, bona fide factam consumtionem, quod existimaret, eum, qui numeravit, et nummorum numeratorum dominum fuisse, et recte potuisse alienare. Eandem distinctionem habet et quod ait Papianus tit. 3. libri singularis *de sponsalibus*, dig. 81. seu lib. 29. tit. 1. Nota autem hoc loco in textu regulariter ponit, quod dominio nummorum numeratorum non translato, si quidem quasi mutuum quis numeraverit, iis consumtis eum, qui accepit, obligatum habiturus est: si autem dissolvendae obligationis causa solverit, rursus nummis consumtis, obligatione liberatur. Itaque ubique affectum et voluntatem contrahentium spectamus.

Innominati. Lege lib. 35. tit. 2. dig. 25. et ibi adnotata, seu lib. 41. tit. 1. Lege et tit. 6. lib. 12. dig. 29. seu lib. 24. tit. 6. eiusdem, et tit. 9. lib. 2. Instit.

8) mihi crediderit] Quando mutuum non valet, quod cum auctoritate tutoris factum non sit.

9) vel debitum solverit] Quando solutio non valet propter eandem rationem. Non valet autem propter iuris subtilitatem: pupillus enim, si pecuniam suam reperire, iterum debet solvere.

10) et vel consumsero] Lege lib. 26. tit. 5. cap. 14. them. ult. quo dicitur: Pupillus sine tutoris auctoritate non recte debitum solvit, nec nummos facit accipientis, sed et vindicat eos. Si tamen fuerint consumti, liberatur. Et cap. 15. eiusdem tituli, quo dicitur: Pupillo sine tutoris anctoritate non recte solvitur, neque enim alium pro se debitorem pupillus dare potest: neque enim cuiuslibet rei alienationem celebrare potest. Si tamen pecunia ei soluta extet, et debitum petat, exceptione repellitur.

11) vel alteri credidero] Finge nummos a me datos ad contrahendam vel distrahadam obligationem consumtos ab his, qui acceperunt.

12) liberatur a me pupillus] Propter naturalem aequitatem non repetit, quod solvit, et denuo solvit, sed cum firma maneat prior solutio, ex aequitate naturali et pupillus liberatur. Lege novam adnotacionem in them. 2. capit. 18. cuius initium: Similiter quamvis consunti non sint, seu quamvis non consumsero, vel alii credidero, vel in debitum solvero.

13) et mihi is, qui a me mutuum accepit] Si quidem consumsi, condicione de bene depensis, quam habet et qui in them. 2. cap. 13. alienos nummos credidit: aliquo certi condicione, aut condicione ex bono et aequo.

XX. Idem. Si donavero tibi nummos¹⁾ ea lege, L. 20. ut mihi eos crederes, et credideris, neutrum secundum ius strictum²⁾ valet, sed secundum benignitatem utrumque.

1) si donavero tibi nummos] Cyrilli. Si donavero tibi nummos ea lege, ut eosdem mihi crederes, consistit tanquam donatio et mutuum secundum aequitatem.

Enantiophanis. Species extat lib. 39. tit. 5. dig. 33. them. 2. seu lib. 47. tit. 1. et quod novum dominium in his acquirro. Lege autem et lib. 46. tit. 3. dig. 55. seu lib. 26. tit. 5. non alienari nummos, quos quis ea lege solvit, ut recipiat, nec liberari eum, qui solvit. Dicitur et dig. 67. eiusdem tituli, eum, qui centum debeat, posse decem dare et eadem recipere, et rursus dare: idque decies facientem ab obligatione centum nomine liberari. Dicitur autem et lib. 13. tit. 6. dig. 4. seu lib. 13. tit. 1. cap. 4. pecunias ad hoc commodari, ut solutionis loco cedant.

Stephani. Nota, quando quis alicui mutuum dare cogatur.

2) neutrum secundum ius strictum] Quia proprie donatio est, ut ait cap. 1. tit. 1. lib. 47. quae

βιβ. ἡ γινομένη χωρὶς αἰρέσεως καὶ ἀναγοιρέτως κατὰ φίλιαν, ητις καὶ μονῃ κυρίως λέγεται δωρεά. ἀλλ᾽ οὐδὲ δάνειον κυρίως ἔστι, διότι ὁ δανεῖσαν ἐκουνιῶς καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης δανείζεται. [Sch. n. III. 281.]

Ως δωρεὰ γάρ οὐκ ἔργωται, διὰ τὸ τὴν κυρίως δωρεὰν χωρὶς αἰρέσεως γίνεσθαι, ὡς δὲ δάνειον, διὰ τὸ τὸν δανεῖσαν ἐκουνιῶς δανεῖσιν· ὥστε δὲ ἀναγκάζεται, διὰ τὸ ἐπὶ τοιαῦτη ἀιρέσει εἰληφθεῖν. [Sch. n. III. 281.]

Φαίνεται γάρ ἡ δωρεὰ βεβιωμένη καὶ μὴ ἔχουσα τὴν οἰκεῖαν ἴσχυν· καὶ ὅτι ἡ ἀποβίσιο ἑκένυον ἔχει δανειστὴν τὸν δυνάμενον, εἴτε θέλει δανεῖσαι, εἴτε καὶ μὴ. [Sch. n. III. 281.]

L. 21. κα'. "Ιδεμ. Φιλαγάθως ἀναγκάζεται ὁ ἐνάγων ἐν D. XII. I. μέρει τέως ὑποδέχεσθαι, εἴτε νομίσματα, εἴτε ἀγρὸς ἐποφείλεται.

φιλαγάθῳ] Καλῶς τὸ φιλαγάθως· οὐκ ἀναγκάζεται γάρ τοούστον, ὅτι καὶ μέρος λαβὼν πάλιν δύναται ἐξ ὀλοκλήρου πωλεῖν καὶ οὐτος τὸ ἐνέχυρον, ὡς βιβ. γ'. πτ. ζ. διγ. η. Θερ. γ'. ἤτοι βιβ. κε. πτ. α'. κεφ. η. Θερ. γ'. καὶ κεφ. θ'. Θεμ. δ'. καὶ τιτ. β'. κεφ. ι'. Σῆτε βιβ. κε. πτ. ε'. κεφ. θ'. Θεμ. β'. καὶ βιβ. μη. πτ. ε'. κεφ. δ'. Θεμ. ζ'. καὶ τὸν παρόντος βιβ. πτ. γ'. κεφ. μα'. Θεμ. β'. καὶ τὸ ἐναντιοφανῶν, καὶ βιβ. νβ'. κεφ. κγ'. καὶ βιβ. μδ'. πτ. β'. κεφ. οθ'. καὶ πτ. [Sch. o. III. 281. sq.]

ἐν μέρει τέως ὑπὸδέχεσθαι] Τουτέστι μέρος τοῦ δανείου. ὑπὸδον γάρ, ὅτι ἐδάνεισαν¹⁾ τῷ Πέτρῳ νομίσματα φ'. ὁ δὲ καὶ τὰ φ'. ὄμοιογῶν προσφέρειν αὐτῷ μόνα γ'. φιλαγάθως, οὐν ἀναγκάζεται ὁ δανειστὴς ἀκαλαμβάνειν αὐτά, καὶ οὐ πρὸς ἀκρίβειαν. ἡ γάρ ἀκρίβεια οὐτῶς ἀπαιτεῖται, γίνεται τὴν καταβολὴν ἴσαζοναν εἰς ἀπαντήσεις ἀπαριθμησοι· καὶ εἰ μὲν ἡ ἀπαριθμησοις γέγονε διὰ μιᾶς καταβολῆς τοῦ δανείου, καταβάλλει πάντας ὅμιλος καὶ ὁ χρεώτης εἰς δὲ διὰ δίο ἡ καὶ πλειόνων, φιλαγάθεται πάντας τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀντιστοφῶν τῶν νομίσματον. [Sch. p. III. 282.]

Κυριλλον. Ὄφελίκον τοῦ δικαστοῦ ἔστιν, ἀναγκάζειν τὸν ὑπτοῦ δέχεσθαι ἐπὶ τοῦ φέον, εἰ τοῦτο προσώπετο, τὸ ἥμιον τοῦ χρέους, ἢ τὸ μέρος οὐ ἐκδικεῖ ἀγροῦ, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν κατεῖν. [Sch. p. III. 282.]

εἴτε ἀγρὸς ἐποφείλεται] Στεφάνον. Οὔτε οὐ μόνον ἐπὶ²⁾ περσοναλίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἡ φέμι χώραν ἔχει τὸ νομίμον. [Sch. q. III. 282.]

Σημείωσαν δέ, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς περσοναλίας, καὶ ἐπὶ τῆς ἡ φέμι ἀναγκάζεται τις τὸ ὄμοιογήμενον τέως καταδέξασθαι χρέος, καὶ περὶ τοῦ ὑπολοίπου δικασσαθεῖ. ἐτέῳδε δὲ λόγῳ μερικῇ καταβολῇ λένειν οὐ πέφυκε τὶ ἐνέχυρον. καὶ τὸ εἰημένον δὲ ἐταῦθα νόμον, ὅτι ὁ δεβτῶς φιλογεικὴ λέγων, μηδὲν πλέον τὸν ἡμίσους μέρους ἐποφείλειν, εἰς φ'. νομίσματα, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἄκτωρ λαβεῖν, εἰ μὴ ὅγτως συνέδεσθαι, ὥστε καὶ μερικαὶ γενέσθαι αὐτὸν καταβολας, ὡς ἔστιν μαθεῖν ἐξ ὧν ὁ Μοδεστὸνς φρίσιν ἐν τῷ ιβ'. βιβ. πτ. α'. διγ. μα'. ἤτοι τοῦ παρόντος βιβ. πτ. γ'. [Sch. q. III. 282.]

Τίνες λέγοντι μὴ καλῶς ἔξηγούμενον τὸν Παλαιόν. [Sch. q. III. 282.]

Πρόσοχες τὴν ἔρμην τοῦ Παλαιοῦ ἐπὶ τῇ μερικῇ καταβολῇ ἀναγκαιοτάτη οὐσῇ ἐν τοῖς δικαστηρίοις. [Sch. q. III. 282.]

Σημείωσαν καλλιστον καὶ ἀναγκαῖον καθ' ἐκάστην ἡμέραν, δις εἴπειν, τοῖς δικαστηρίοις συμβάνον. [Sch. q. III. 282.]

Τοῦ Ἀγονύμου. Ὁμοιος βιβ. μ'. πτ. ζ. διγ. δ'. ἤτοι βιβ. μη. πτ. ε'. ἀναγάθῳ καὶ βιβ. με'. πτ. γ'. διγ. θ'. Θεμ. β'. φησὶ δὲ καὶ βιβ. με'. πτ. α'. διγ. β'. ἤτοι βιβ. μη. πτ. α'. ὅτι τῶν ἐπειστήσων αἱ μὲν ἡ δάδος, τουτέστιν ἐδόσει, αἱ δὲ ἡ φακίνδο, τουτέστιν ἐν ποιήσει· καὶ αἱ μὲν δέχονται μερικὰς καταβολὰς, αἱ δὲ ἀδιαιρετοὶ εἰσιν, αἱ δὲ³⁾ φυσικὴ ἐπέδεχονται διαιρεσιν. εὖν δὲ μὴ τὸ δόλον καταβληθῆ, οὗτε ἐν τοῦ καταβληθέντος μέρους ἐλευθεροῦται ὁ ἐπεισισθεῖς. ἐν δὲ τῷ πέ. διγ. τοῦ αὐτοῦ α'. πτ. τοῦ με. βιβ. περὶ τῶν τοιούτων καλλιστη ἐκτίθεται διαιρεσις. φησὶ γάρ, ὅτι τῶν ἐνοχῶν ὁ ἐκβιβασμὸς εἰς δ'. διαιρεῖται. ἡ γάρ ἀναμέρος ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν κληρονόμων, οἷον τὸ ὄμοιογόναι με φίττα χρήματα· ἔκαστος γάρ τῶν κληρονόμων μον ἐκ μέρους ἀπαιτεῖται καὶ καταβάλλει. ἡ ἐξ ὀλοκλήρως ἀδιαιρετῶς

fit sine conditione et hac mente, ut non revocetur amicitiae gratia, quae et sola proprie appellatur donatio. Sed nec proprie mutuum est, quia qui mutuum dat, ex voluntate, non ex necessitate id facit.

Nam ut donatio non valet, quia quae proprie donatio est, sine conditione fit: neque ut mutuum, quia qui mutuum dat: sponte dat, hoc autem loco cogitur, quia sub ea conditione accepit.

Videtur enim donatio coacta, nec vim propriam habere: et quia iure subtili ille creditor est, qui potest mutuum dare, sive velit, sive nolit.

XXI. Idem. Benigne¹⁾ compellitur actor, partem rei interim accipere²⁾, sive pecunia, sive fundus debeat³⁾.

1) benigne] Recte *benigne*: non enim cogitur: adeo, ut licet portionem acceperit, tamen totam rem pignori datam vendere possit, ut lib. 13. tit. 7. dig. 8. them. 3. seu lib. 25. tit. 1. cap. 8. them. 3. et cap. 9. them. 4. et tit. 2. cap. 16. Quaere lib. 26. tit. 5. cap. 9. them. 2. et lib. 48. tit. 5. cap. 4. them. 7. et huius libri tit. 3. cap. 41. them. 2. et librum ἐναντιοφαγῶν, et lib. 52. cap. 23. et lib. 44. tit. 2. cap. 79. et 86.

2) partem rei interim accipere] Id est, partem pecuniae creditae. Pone enim Petro centum data, eum autem, cum centum se acceperisse confiteretur, quinquaginta tantum creditor obtulisse. Benigne igitur creditor ea accipere cogitur, non stricta ratione. Stricta enim ratio postulat, ut solutio per omnia aequa sit numerationi: et si quidem numeratio facta sit unica solutione mutui, debitor quoque eodem plane solvit: sin autem duabus, vel etiam pluribus, in reddendis nummis idem omnino servabitur.

Cyrilli. Officium iudicis est, compellere actorem, ut partem dimidiām debiti a reo accipiat, si eam offerat, vel partem fundi, quem vindicat, et reliqua perse- quatūr.

3) sive fundus debeat] Stephani. Itaque hoc ius non solum in actione personali, sed etiam in actione in rem locum habet.

Nota autem, tam in actione personali, quam in actione in rem posse quem cogi, ut interim confessum debitum accipiat, et de reliquo litiget. Alia autem ratione particularis solutio pignus liberare non potest. Quod autem hoc loco dicitur, accipe, quando debtor contendit, se nihil amplius quam partem dimidiām debere. Nam si confiteatur, se totum agrum debere, vel nummos centum, actor accipere non cogitur, nisi nominatim convenerit, ut et particulares solutiones fiant, ut disci potest ex his, quae Modestinus ait lib. 22. tit. 1. dig. 41. seu huius libri tit. 3.

Quidam dicunt, Antiquum haec non recte interpretari.

Adhaerens interpretationi Antiqui de particulari solutione maxime necessaria in iudiciis.

Nota pulcherrimum et necessarium, quod quotidie in iudiciis obvenit.

Innominati. Similiter lib. 40. tit. 7. dig. 4. seu lib. 48. tit. 5. Lege et lib. 46. tit. 3. dig. 9. them. 2. Dicitur et lib. 45. tit. 1. dig. 2. seu lib. 43. tit. 1. stipulatum quasdam in dando, quasdam in faciendo consisteret: et quasdam particulares solutiones recipere, quasdam non recipere, quae naturalem divisionem non admittunt. Sin autem totum non solvatur, ex partis solutione promissor non liberatur. In digesto autem 85. eiusdem tituli 1. lib. 45. pulcherrima divisio de talibus exponitur. Ait enim, executionem obligationum in quatuor dividit. Vel enim pro parte ab heredibus petitur, veluti si certam pecuniam promiserit: nam singuli heredes mei pro parte conveniuntur et solvunt. Vel solidum petitur et solvitur: veluti cum testator opus fieri

f) Legendum vel ἐδάνεισεν, vel ἐδανεισθησαν. ff) Adde τῆς. g) Fabr. in marg. emendat οὐδέ.

καὶ ἀπαιτεῖται καὶ δίδοται· οἶον ἔταν διαθέμενος ἐκέλευσεν ἔργον γενέσθαι· ἡ ὅτε ἐπερωτῶ σε μὴ παρὸν σου ἢ τοῦ αἰληφονόμου σου γενέσθαι. τοῦ γὰρ ἑνὸς αἴληφονόμου καλύνοτος, καὶ οἱ ἄλλοι ἐνέχονται, καὶ τὸ ἀγήμιον διὰ τῆς χαριζόντης τὴν φαμιλίαν ἀγωγῆς ὑφίστανται. ἡ εἰς μέρος μὲν ἀπαιτεῖ, εἰς δὲ λοκήρην δὲ καταβάλλεται· οἶον ὅταν δοῦλον γενικῶς ἐπερωτήσω· ἀνὺ μέρος μὲν γὰρ ἀπαιτοῦνται οἱ αἴληφονόμοι, τὸν αὐτὸν δὲ πάντες καταβάλλουσι, καὶ οὐ δύναται ὁ μὲν μέρος τούτος δοῦναι, ὁ δὲ μέρος ἄλλον δοῦλον. τὸ αὐτόν ἔτιν, ἐνθα ἐπερωτᾶ δοῦλον, ἡ δέκα νομίσματα. ἡ εἰς δόλοκληρον μὲν ἀπαιτεῖται, εἰς μέρος δὲ καταβάλλεται· οἶον ἔνθα περὶ ἐκδικήσεως ἐπερωτᾶσι· πάντες γὰρ οἱ αἴληφονόμοι μου παραγγέλλουνται, καὶ πάντες διεκδικοῦνται· καὶ ἑνὸς ἀποφυγόντος τὴν ἐκδίκην, καὶ οἱ λοιποὶ ἐνέχονται· ἔκαστος μέντοι αὐτῶν τὸ διαφέρον δίδωσιν ἐκ μέρους τῆς αἴληφονόμας, τὸ αὐτὸν ἔτι καὶ ὅτε ποιήσῃ ἐπερωτήσων ἐκ τοῦ μὴ δοθῆναι μοι ἀγόρων· εἰ γὰρ μὴ εἰς δόλοκληρον ὁ ἀγόρος δοθῇ, στοιχεῖται ἡ ποιητὴ, καὶν εἴ τινες τῶν αἴληφονόμων τὰ μέρη αὐτῶν παραδούσιν, καὶ οὐτε τὸ ἐνέχυρον λύει τὸ τιμῆς τῶν αἴληφονόμων δοῦναι τὸ ἀρμόζον αὐτῷς τοῦ κρεούς μέρος. εὑνγίται γὰρ βιβ. μδ. τιτ. ζ. διγ. κγ. ητο βιβ. νβ. τιτ. α. οὐτε ἔντι τις δανεισθέμενος διαποτίων δύολογον ποιήσῃ ἐκ τοῦ μὴ καταβαλεῖν ἐμπροσθέματος, καὶ μέρος καταβάλλει, δίδωσι μετά τὴν προθεσμίαν δόλοκληρον τὴν ποιήσῃ· οὐτε γὰρ ὄλλως ἐλεύθερούται τῆς ποιητῆς, εἰ μὴ αὐτὸς οὐκ ἐνεποδισεν ἐμπροσθέματα καταβάλειν. [Sch. q. III. 282. sq.]

Τοῦ Ἀγωνύμον. Καὶ τοῦ ἐναγομένου λέγοντος ἥττονα χρεωτεῖν, δίναται ὁ ἀπαιτῶν τέως ἐπιζητεῖν, λαβεῖν τὸ παρ’ αὐτὸν ὅμολογονμένον. εἴρηται γὰρ βιβ. λα. διγ. οη. ἡτοι βιβ. μδ. τιτ. β. ὅτι ἔαν ὁ αἴληφονόμος λέγη κώδων ἔχειν τὸ φαλκίδιον, ὁ δὲ ληγατάριος τέως θέλει λαβεῖν τὸ μέρος τοῦ ληγατίου, ὅφελει ἀκούσθαι, ἐπειδὴ ὁ αἴληφονόμος ὑπερθέμενος μόρων εἰς αὐτὸν ποιεῖ. ἀνάγνωθι καὶ τὴν β. διατ. τοῦ μδ. τιτ. τοῦ ε. βιβ. τοῦ κάδικος. [Sch. q. III. 283.]

κβ'. Ἰδεμ. Ἐὰν συνεφωνήθη, πότε καὶ ποῦ χοή δοθῆναι τὸν δανεισθέντα οἶνον, πρὸς ἐκεῖνον τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον δίδοται ἡ διατίμησις. εἰ δὲ μὴ συνεφωνήθη, πρὸς τὸν τῆς προκαταράξεως καιρὸν, καὶ τὸν τόπον, καθ’ ὃν ἡ δίκη λέγεται.

Ἐάν συνεφωνήθη] Κυριλλον. Εἰ διανεισθεὶς οἶνος ἀπαιτεῖται, ἡ διατίμησις αὐτῷ πρὸς τὸν καιρὸν καὶ τὸν τόπον, ἐν φῇ ἡ προκαταράξις γέγονε, σκοπεῖται, εἰ μηδὲν συνεφωνήθη. [Sch. r. III. 284.]

Στεφάνου. Τοῦτο αὐτὸν μὴ μόνον ἐπὶ οἴνου ροήσης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσσα δακείζεται μὲνⁱ), διάφορον ἀπὸ τοῦ καιροῦ καὶ τόπου δέχεται διατίμησιν. σημείωσαι, οὐτε ἐπὶ τῶν ἀπὸ καιροῦ καὶ τόπου διάφορον ἐπιδεχομένων διατίμησιν, τὸν καιρὸν οκοπούμενη τῆς προκαταράξεως, ἐν φῇ μη καιρὸς ἀγίσθη τῇ καταβολῇ, τούτῳ δὲ ροήσην, ἐνθα μὴ μόρω παρὰ τὸν φέουν γενέσθαι· τότε γὰρ ἐκάτερον ὁ δικαῖης σκοπεῖν ὀφείλειν καιρὸν, τὸν τε τῆς μορᾶς καὶ τὸν τῆς προκαταράξεως· καὶ ἔαν ἐν τινὶ τῶν δυο τούτων καιρῶν βαρυτέραν εἴη τοῦ οἴνου τὴν πράσιν, οὐτα ποιεῖσθαι τὴν καταδίκην. τούτῳ γάρ φησιν ὁ Πομπόνιος ἐν τῷ εἰδ. βιβ. τιτ. α. διγ. γ. θεμ. δ. τὸ δὲ εἰρημένον ἐταῦθα παρὰ Πομπόνιον καὶⁱⁱ) διατίμησες φησιν ὁ Γαϊός ἐν τῷ βιβ. εἰδ. τιτ. γ. διγ. δ. ἡτοι βιβ. εἰδ. τιτ. γ. μὴ ἐναντιωθῆσθαι σοι δὲ τὸ εἰρημένον τῷ Οὐλπιανῷ ἐν τῷ γ. διγ. τοῦ αὐτοῦ βιβ. καὶ τίτλου, ἀλλὰ ἀναγνωθεῖ πάντως τὴν ἐκεῖσε κειμένην παραγγαρην. [Sch. r. III. 284.]

Ζήτει βιβ. μδ. τιτ. γ. κεφ. τελευταῖον λέγον. Ἐὰν συνεφωνήθη ἐν δῆλῃ ἴμερᾳ καὶ δήλῳ τόπῳ, καὶ τὸ λουπά καὶ βιβ. εἰδ. κεφ. λεγ. καὶ τὸ σχόλιον τοῦ αὐτοῦ, καὶ βιβ. εἰδ. τιτ. α. κεφ. γ. θεμ. τελευτ. καὶ βιβ. μγ. τιτ. α. κεφ. νθ. [Sch. r. III. 284.]

κγ'. Ἀφρικ. Ἐὰν τὸν ληγατευθέντα μοι δοῦλον ὡς σοὶ ληγατευθέντα νεμηθεὶς πωλήσῃς, ἔχω ἀγωγὴν κατὰ σοῦ περὶ τοῦ τιμήματος, ὡς εὐπορησαντος ἀπὸ τοῦ πρόγματος μον.

iusserset: vel si stipulatus fuero, per te vel per heredem tuum non fieri. Nam si unus ex heredibus me prohibeat, etiam ceteri tenentur, et actione familiae excusande indemnitatē consequuntur. Aut petitur pro parte, solvit autem solidum: veluti cum generaliter servum promisi: nam heredes quidem mei pro parte conveniuntur, eundem autem omnes praestant, nec potest unus partem illius servi praestare, alter autem alterius servi. Idem est, cum promisi servum, aut nummos decem. Vel solidum petitur, pro parte autem solvit: veluti cum evictionis nomine duplam promiserō: nam omnibus heredibus meis denuntiatur, et omnes defendunt: et uno defugiente defensionem ceteri quoque tenentur: unusquisque tamen id, quod interest, pro parte hereditaria praestat. Idem iuris est, et si promiserō poenam, si fundus datus non erit: nisi enim totus fundus detur, poena committitur, licet quidam ex heredibus partes suas tradiderint. Nec pignus liberatur, licet quidam ex heredibus partem debiti ipsis competentem solverint. Lib. enim 44. tit. 7. dig. 23. seu lib. 52. tit. 1. dicitur: Si quis contracto foenore nautico poenam promiserit, si ad diem pecunia soluta non esset, et partem solverit, post diem solidam poenam praestat: neque enim aliter poena liberatur, quam si per eum non steterit, quominus die statuta solveret.

Innominati. Et si reus dicat, se minus debere, potest actor interim desiderare, sibi solvi aes confessum. Nam lib. 31. dig. 78. seu lib. 44. tit. 2. dicitur: Si heres Falcidiae locum esse dicat, legatarius autem partem legati interim accipere velit, audiri debet, quoniam heres detrectans moram in eum facit. Lege et const. 2. tit. 47. lib. 6. Codicis.

XXII. Idem. Si convenerit¹⁾, quando et ubi vinum mutuo datum reddi debeat, secundum eum L. 22. D. XII. 1. cum et id tempus aestimatio datur. Si vero non convenerit, spectatur tempus litis contestatae, et locus, quo causa tractatur.

I) si convenerit] Cyrilli. Si vinum mutuo datum petatur, aestimatio eius pro ratione temporis et loci, in quo litis contestatio facta est, spectatur, si nihil convenerit.

Stephani. Hoc ipsum non solum in vino accipe, sed etiam in aliis omnibus, quae cum mutuo data fuerint, diversam ex tempore et loco aestimationem accipiunt. Nota in eis, quae pro ratione loci et temporis diversam aestimationem accipiunt, tempus litis contestatae spectari, si dies solutioni adiectus non sit. Hoc autem accipe, ubi a reo mora facta non fuerit: tunc enim iudex utrumque tempus spectare debet, morae et litis contestatae: et si alterutro tempore vinum pluris vendi compererit, ex eo condemnationem facere debet. Hoc enim ait Pomponius lib. 19. tit. 1. dig. 3. them. 4. Idem autem, quod Pomponius de aestimatione, dicit Gaius lib. 13. tit. 3. dig. 4. seu lib. 17. tit. 3. Nec obstat, quod ait Ulpianus dig. 3. eiusdem libri et tituli, sed omnino lege ibi positam adnotationem.

Quaere lib. 24. tit. 8. cap. ultimum, quo dicitur: Si convenerit, rem dari certa die et certo loco, et cetera. Et lib. 14. cap. 37. et eiusdem scholium, et lib. 19. tit. 8. cap. 3. them. ult. et lib. 43. tit. 1. cap. 59.

XXIII. African. Si servum mihi legatum¹⁾ L. 23. D. eod. quasi tibi legatum possederis et vendideris, habeo tecum actionem²⁾ de pretio, quasi ex re mea locupletior factus sis.

h) Lege ἐκκινήσεως. i) Fabr. in marg. emendat δανειζόμενα δ. ii) Lege περὶ ποιητῶν κατ.

ἐάν τὸν ληγατευθέντα οὐκέτην ὡς σοὶ ληγατευθέντα γεμηθεῖς πωλήσεις, καὶ ἀποθάνῃ, ἀπαιτώ σε τὸ τίμημα διὰ τοῦ κορδικτικίου. [Sch. s. III. 284.]

Ἐρώτησις. Ἄρα δὲ ὁ ἐν ὑπονοίᾳ ληγάτου γεμηθεῖς τὸν οὐκέτην ἥδυνατο αὐτὸν πρὸ τῆς πρώσεως οὐσουκαπιτεύουσα; Στεφανόν. Οὐδαμῶς, ψιλὴ γάρ εἴστιν ὑπόνοια καὶ πλάνη περὶ αὐτὸν τὸν τῆς ρομῆς τίτλον. τότε δὲ προσβάνει οὐσουκαπίον, ἢνικα ἐληγατεύθη μὲν αὐτῷ πρὸς τὴν ἀλλήθειαν οὐκέτης ἀλλότριος, η̄ ἐδωρήθη, καὶ ἀπὸ ληγάτου τυχόν ἡ δωρεᾶς ἔνεμετο τὸν ἀλλότριον οἰκετήρ. καὶ ἀπλῶς εἶπεν, τότε οὐσουκαπιτεύει, ὅτε μὴ περὶ αὐτὸν πλανάται τὸν τῆς ρομῆς τίτλον. ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ἔθματος ἔνεμετο αὐτὸν ὡς ἀπὸ ληγάτου, μὴ ληγατεύθεις^{k)} αὐτῷ πλάνη δὲ περὶ τὸν τῆς ρομῆς γνωμένη τιτ. ἐμποδίζει τῇ οὐσουκαπίῳν, ὡς ἔγραψεν τῷ 5. τιτ. τῆς β'. τοῦ ιντιτ. καὶ ὡς ἀντρεκατα βιβ. ζ. τοῦ κωδ. ἵπτο τὸν κ. τοῦ βιβ. τιτ. διατ. τελευτ. ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. σ. κεφ. τελευτ. καὶ τιτ. κ.δ'. διατ. δ'. ἡτοι βιβ. θ'. τιτ. ε'. κεφ. τελευτ. τοῦτο δὲ αὐτὸν φησι καὶ δ' Οὐλπιανός ἐν τῷ μα. βιβ. τιτ. γ'. διγ. κ.δ'. ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. κ.δ'. [Sch. s. III. 284. sq.]

Τοῦ αὐτοῦ. Ἔστω, διὰ τῆς πρὸ ληγάτου ρομῆς οὐ προσβαίνει οὐσουκαπίον. ἀρά οὐδὲ διὰ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς; Στεφανόν. Τούτη διὰ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς οὐσουκαπιτεύομεν, ὅτε καὶ παρεδόθη ἡμῖν τὸ πρόσχημα, καὶ μὴ πλανάμεθα περὶ τὴν αὐτίαν τῆς τοιαύτης παραδόσεως, ἀλλὰ περὶ αὐτήν την προϋπαρξίαν. οἷον οὐκ ἐληγατεύθη μοι πρόσχημα, καὶ ὅμως ὁ κληρονόμος κατὰ πλάνην ὡς ἀπὸ ληγάτου τὸ πρόσχημα μοι ἔταιδιτευσεν. ἐνταῦθα οὐσουκαπιτεύειν διὰ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς, οὐ μὴν διὰ τῆς πρὸ ληγάτου, ἐπειδὴ μὴ ἐληγατεύθη μοι, καὶ πλανάμαι οὐ περὶ τὴν αὐτίαν τῆς τρομαδίτιονος^{a)} ὡς ἀπὸ ληγάτουν γάρ ἐτραδιεύθη μοι παρὰ τοῦ κληρονομου, ἀλλὰ περὶ αὐτήν την ὑπαρξίαν. εἴπον δὲ σοι, ἐνθα μὴ περὶ τὴν αὐτίαν, ὡς εὑρηται, τῆς τρομαδίτιονος, ἀλλὰ περὶ τὴν προϋπαρξίαν ἡτοι αὐτίας τῆς τρομαδίτιονος^{b)} οὐτε γάρ ἐληγατεύθη μοι πρὸς την ἀλήθειαν. οὐτω γάρ εἴστιν εὐδεῖν ἐξ ὧν δὲ Πομπάνιος ἐν τῷ μα. βιβ. τιτ. ι. διγ. δ'. φησίν, ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. δ'. θεμ. τελευτ. θέεις δὲ ἀλλότριον τὸ πρόσχημα οὐσουκαπιτεύειν δέ τις πρὸ σοῦ παραδόσειτευσε, καὶ ἐγὼ ὡς ἀπὸ ληγάτουν ἐδεχομην· ἀλλὰ περὶ αὐτήν την προϋπαρξίαν τῆς αὐτίας τῆς τρομαδίτιονος^{c)} οὐτε γάρ ἐληγατεύθη μοι πρὸς την ἀλήθειαν. οὐτω γάρ εἴστιν εὐδεῖν εξ ὧν δὲ Πομπάνιος ἐν τῷ μα. βιβ. τιτ. ι. διγ. δ'. φησίν, ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. β'. κεφ. δ'. θεμ. τελευτ. θέεις δὲ ἀλλότριον τὸ πρόσχημα οὐσουκαπιτεύειν δέ τις πρὸ σοῦ παραδόσειτευσε, καὶ εἰσότας διὰ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς οὐσουκαπιτεύειν, ὡς ἐν τῷ μα. βιβ. τιτ. ζ. φησίν διγ. δ'. ἡτοι βιβ. ν'. τιτ. ζ. εἰς μεντοι πλανήθη τις καὶ ρομέη προδερέλικτον τὸ μὴ ὃν καθάπτα προδερέλικτον, οὐκ οὐσουκαπιτεύειν διὰ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς πλανάται γάρ περὶ τὴν αὐτίαν τῆς τοῦ πρόσχηματος κατοχῆς. [Sch. s. III. 285.]

Ἀνάγνωθι βιβ. κ.δ'. τιτ. α'. κεφ. ξ'. καὶ τὸν ἐκεῖσες Στεφανογον πλατυκῶς διδισκοῦσα καὶ τεχνολογοῦσα περὶ τῆς πρὸ σοῦ ρομῆς. ζήτει βιβ. κε'. τιτ. α'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. μα'. τιτ. α'. κεφ. ξα'. θεμ. θ'. καὶ βιβ. ν'. τιτ. γ'. κεφ. κ.δ'. καὶ τιτ. σ. αὐτοῦ κεφ. τελευτ. ζήτει βιβ. ν'. τιτ. θ'. κεφ. γ'. καὶ βιβ. κ.δ'. τιτ. α'. κεφ. ξξ'. καὶ βιβ. ιξ'. τιτ. β'. κεφ. θ'. ζήτει καὶ κεφ. λβ'. λα'. καὶ τοὺς Παλαιοὺς τοῦ β'. θέματος αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐν τῷ β'. θέματος τοῦ δ'. κεφ. ἡδίκα καὶ τοὺς Παλαιοὺς τοῦ δ'. κεφ. καὶ κεφ. θ'. καὶ βιβ. μδ'. τιτ. κε'. κεφ. α'. β'. γ'. δ'. καὶ βιβ. κδ'. τιτ. α'. κεφ. γ'. θεμ. γ'. περὶ τὸ τέλος, καὶ βιβ. λε'. τιτ. ιε'. κεφ. η'. καὶ θ'. [Sch. s. III. 285. sq.]

Περὶ τὸν ἐξ ὑπονοίᾳ γεμομένων πρόσχημα ἀλλότριον τινὶ τίτλῳ ρομῆς ἀνάγνωθι βιβ. γ'. τιτ. γ'. κεφ. κ.δ'. καὶ τὰς ἐκεῖ παραχραφας, καὶ τιτ. σ. αὐτοῦ καὶ τοὺς Παλαιοὺς. ζήτει βιβ. ι. τιτ. λε'. κεφ. λα'. θεμ. β'. καὶ βιβ. ιη'. τιτ. α'. κεφ. α'. θεμ. τελευτ. [Sch. s. III. 286.]

Ἐχω ἀγωγὴν κατὰ σοῦ] Στεφανόν. Αἴδον μέν, ὅτι δύναμαι τὴν ἐξ στιπουλάτου^{d)} κατὰ τοῦ κληρονόμου κινεῖν, εἰ βουληθῶ, ὡς μήτω κομισαμένως τὸ ληγάτον. τὸ δὲ θαυμαστόν, ὅτι κατὰ τοῦ γεμηθέντος τὸν οὐκέτην καὶ πωλήσατο

1) si servum mihi legatum] Si servum mihi legatum quasi tibi legatum possidens vendideris, isque decesserit, per condictionem pretium a te petam.

Interrogatio. Num qui hac opinione servum possidebat, quasi ei legatus esset, poterat ipsum ante venditionem usucapere? Stephani. Minime. Nuda enim opinio est, et error circa ipsum possessionis titulum. Tunc autem usucapio procedit, cum revera ei legatus est servus alienus, aut donatus, et ex causa legati aut donationis servum alienum possedit. In summa tunc usucapit, cum non errat circa ipsum titulum possessionis. In casu autem proposito possidebat eum quasi ex causa legati, cum ei legatus non esset: error autem circa titulum possessionis usucapionem impedit, ut didicisti tit. 6. lib. 2. Institut. et ostenditur lib. 7. Cod. tit. 27. const. ult. seu lib. 50. tit. 6. cap. ult. et tit. 29. const. 4. seu lib. 50. tit. 5. cap. ult. Idem autem et Ulpianus ait lib. 41. tit. 3. dig. 27. seu lib. 50. tit. 3. cap. 27.

Eiusdem. Esto, usucapio pro legato non procedat: an ergo pro suo usucapere poterit? Stephani. Tunc per possessionem pro suo usucapimus, cum et res nobis tradita est, neque erramus circa causam eiusmodi traditionis, sed circa ipsam praexistentiam. Veluti res mihi legata non est, et tamen heres per errorem rem mihi quasi legatam tradidit: hoc easu usucapio pro suo, nec vero pro legato, quia legata mihi non est, et erro non circa causam traditionis: nam velut ex causa legati res mihi ab herede tradita est: sed circa ipsam causae existentiam. Dixi autem tibi, ubi non circa causam traditionis, ut dictum est, sed circa causae existentiam error est, usucapionem pro suo procedere. Hoc enim casu non circa causam, ut dictum est, traditionis erravi: heres enim velut ex causa legati mihi tradidit, et ego velut ex causa legati accepi: sed circa causae traditionis existentiam: non enim revera res mihi legata est, ut etiam disci potest ex iis, quae ait Pomponius lib. 41. tit. 10. dig. 4. seu lib. 50. tit. 9. cap. 4. them. ult. Pone autem, rem, quae usucapta est, alienam fuisse. Usucapit etiam quis pro suo, cum quis alienam rem possidens, tanquam suam pro derelicto habuit, et ego tanquam pro derelicto habitum possedi. Nam et sic circa causam quidem rei possessionis non erro: nam pro derelicto, licet a non domino, habita est: circa causae autem praexistentiam erro. Et merito pro suo usucapio, ut ait lib. 41. tit. 7. dig. 4. seu lib. 50. tit. 7. Si quis tamen erret, et pro derelicto habitum existimet, quod pro derelicto omnino habitum non erat, non usucapit possessione pro suo: errat enim circa causam rei possessionis.

Lege lib. 29. tit. 1. cap. 69. et ibi Stephanum plenius et ex arte disserentem de possessione pro suo. Quaere lib. 25. tit. 1. cap. 13. et lib. 41. tit. 1. cap. 61. them. 9. et lib. 50. tit. 3. cap. 27. et lib. 6. eiusdem libri, cap. ult. Quaere lib. 50. tit. 9. cap. 3. et lib. 29. tit. 1. cap. 67. et lib. 17. tit. 2. cap. 9. Quaere et cap. 32. 31. et Antiquos secundi thematis eiusdem, et Indicem in them. 2. cap. 4. et Antiquos cap. 14. et cap. 9. et lib. 44. tit. 25. cap. 1. 2. 3. 4. et lib. 24. tit. 1. cap. 3. them. 3. circa finem, et lib. 35. tit. 15. cap. 8. et 9.

De his, qui ex opinione rem alienam aliquo titulo possident, lege lib. 50. tit. 3. cap. 26. et ibi adnotaciones, et tit. 6. eiusdem libri et Antiquos. Quaere lib. 10. tit. 35. cap. 31. them. 2. et lib. 18. tit. 1. cap. 11. them. ult.

2) habeo tecum actionem] Stephani. Certum est, me posse agere ex testamento adversus heredem, si velim, quod nondum legatum consecutus sim. Mirabile autem est, quod adversus eum, qui servum posse-

a) Legendum ληγατευθέντα. b) Fabr. in marg. emendat τεσταμέντο pro στιπουλάτου.